

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

AZPEITIAN Trikitrilarien Omenezko Jaia

Oraindik gogoan dadukagu Usurbillen izan genuen jaialdia. Bertan, trikitrixa eta trikitrilarien omenaldia ezezik, herri osoaren jaialdia zela, argi eta garbi ikusi zen zerbait da. Egun hura gogoan izango dugu bizi geran artean.

Eta aurten, Loiolako Gazteek antolaturik, Apirilaren 8an, Azpeitian, omenezko jaialdi bikainik izango dugu. Izan ere AUNTXA, ARBE, BITARTE, EPELDE, EGURROLA, ITURRIBIDE ANAIK, herriz-herri, hauzoz-hauzo, hainbat erromeria eta jaialdi eskaini izan dizkiguten horiek, txalotzeko, jaitzeko, zoriontzeko asmoz jenderik asko bilduko da Azpeitian. Urte-etan zehar amaika txoko, baserri, familia alaitu duten hauek,ongi merezia dute.

Gu ere, ezin ba horrelako jaialdia izanik, elkarrizketarik egin gabe egon. Asmo horrekin Azpeitira jo dugu.

SOIÑU JOTZAILEAK

AUNTXA urrestildarra dugu aurrez aurre, mahai inguruan, eta ohi duen etorriaz hitzegiten hasten da:

—Aspaldidanik hamaika saio egin degu, bai. Ez dago inguru hauetan ezagutzen ez gaituenik. Hamasei urte nituala hasi nintzan, eta geroztik soiñua jotzen zenbat ordu pasa dudana, Jainkoak bakarrik dakin. Etengabeko saio luzeak kontatzen halakoak izan dira. Migel "Iturbidek" nik bezin ondo daki horren berri.

—Baina hemendik kanpora ere, erromeriarik alaitu ahal duzue?

—Gipuzkoako herri gehienak korritu ditugu soiñu jotzen. Nafarroan ere askotan izan gera. Ipar aldean ere bai inoiz. San Fermi-netara, Iruñiara, hutsik egin gabe urtero urtero. Oraindik ere gogoan daukat, behin zezena gelditu erazi gendueala ta, gogor hartu gintuen ertzainak, halako larrialdia ere pasatu genduan. Baiñan, gaitontzean egun eder asko bota izan degu Iruñean.

—Momenturik, unerik zailenak,

gogorrenak, AUNTXA?

—Neretzat gogorrena Garizuma izaten zan. Apaizaren esanak edo bultzata, amak soiñua giltzapean jartzen zidan, Pazkoa bitarte ez nuan soiñua jotzerik izaten. Mote-llak, ez zan Garizuma nahi orduko pasatzen.

—Eta zu, BITARTE, nongoa zaitugu?

—Zumalarrak, Bitarte baserrikoa. Berrogeita hemeretzi urte dira jaio nintzala, eta hamalau urte ezkerroztik soiñua jotzen nabilazue.

—Maisurik izan ahal zenuen?

—Ez gera solfeo bidetatik abiatuak, bazenik ere berandu arte ez genuen jakin. Maisua, orde, beharrezkoa du soiñu joleak, leen pausoak emateko behinik behin.

—Lehen eta orain berdin jotzen ahal da soiñu txikian?

—Airea zertxobait aldatu bada ere, berdintsu jotzen dala uste det.

—Piezak nola ikasten dituzue? Zeurok musikarik sortzen ahal duzue?

—Musika gehiena besteengandik jaso deguna da, han eta hemen entzunaz ikasi deguna. Hortaz

gainera geuk ere sortu ohi degu, bai.

—Zer da zuretzat, soiñu-jotzaile zeranez, pozgarriena?

—Plazan, bete betean, jendea dantzan ikustea. Usurbillen gertatua, esate baterako, aparta izan zan. Jendeak dantzarik egiten ez badu hoztu egiten gera. Bertsolariak, esaten dutenez, jendaurrean hazi egiten omen dira. Guri ere horrelako zerbait gertatzen zaigu.

Gustora segituko genuke hizketan, baina ARBE ere zai dadukagu. Jakin dugunez, ARBE musikari bete betea dugu, ofizio askotakoa. Soiñu jotzaile, tamborrero, dultzainero ezagutu duen jenderik ere bai bait dago.

—Noiztik zaitugu soiñu jotzaille, ARBE?

—Hamazazpi urte nituala hasi nintzan soiñua jotzen. Panderista laguntzaile asko ezagutu ditut, Leandro azkoitiarra, Jose Mari Iturbide, eta beste batzuk.

—Non sortu dira, zure iritziz, soiñu jotzaile gehienak?

—Azkoitian eta bere inguruetan dudarik gabe. Hemen dago trikitrilarien kabia. Martiretan egiten ziren erromeriak, zein baiño zeinek jende gehiago bildu, "korro" haundiagoa egin. Hura zan giroa, hura. Geroztik, horren antzekorik, noiz behinka baizik ez da ikusten.

—Soiñu jotzaile gazterik sortzen ahal da?

—Gazte jendea su ta gar hasten da, geure familian ere ezagutu dugu hori, baiña irauteak ematen ditut lanak. Erraz aspertzen dira. Soiñu txikiak bere mugak dauzka. Solfeoa eta musika ikasiz beste bide batzuk dituzte gogozkoak.

—Zer eskatuko zenieke, ikasten hasi gogotan dauden gazteei?

—Gazteak, ikas dezan, hiru gauza behar ditu. Maisu on bat. Guk, zorionez, Elgeza zana ezagutu genduan, bai bere alboan ikasten saiatu ere. Maisu on batengana jotzen badu, gazteak lanaren erdia egiña du. Iraupena ere behar du eta hortarako egokia izan. Jardu-

NON ZER

- **MATEMATIKA ETA ERDEROMANOAK**
Larresoro 3 garrenean
- **EUSKALTZALETASUNA ETA FINANTZAK**
Ansola 5 garrenean
- **EUROPAKO LANGILERIA**
Iza 5 garrenean
- **IDEOLOGIKERIAK ETA NORKERIAK**
Azurmendi 6 garrenean
- **ELIZTAR GERALAKO**
Mujika 11 garrenean

naren poderioz bakarrik ez baita ikasten.

EPELDE ere geure artean dugu ba, eta ez dut uste zenbait galderari erantzun gabe libratuko denik. Azkoitiarra dugu, eta Martiretan, esan digunez, saio luzeak egin. Berrogei eta hemezortzi urtean oso sasoikoa ikusten dugu.

—Hemen entzundakoaz gain, besterik esan nahi ahal zeniguke?

—Gauza berri gehiago esatea ez da erraza izango.

—Zuen saioetan, EPELDE, jardunaldietan ezereen eragozpenik izaten ahal zenuen?

—Noiz edo noiz, "dantza lotua" jotzeagatik izaten genituen halako eztabaidak. Ez zan broma, gero. "Aingeru guardakoak" berehala bidaltzen zizkiguten isil eratzeko.

—Apaizak ez zenituzten aldeko izango...

—"Inpernuko auspo jotzailatzat" ere hartu gaituzte, zenbait apaizek. Dirudienez, gaiztakerirako edo, bide jartzen omen genuen. Geroztik, gauzak ederki asko aldatu dira. Igaz, trikitrilarien jaialdian, soiñu jotzen zera irabazten ari ginala ere esan zigun apaizak.

—Soiñu joaldiak, neketsuak ahal dira?

—Erromeriak ez zitzaizkigun hain nekagarri. Okerrera joan etorria izaten zan. Ordu luzetan, soiñua bizkarrean, bizikletaz eta oiñez, bide aldatutsuan askotan. Horrek nekatzen gintuen. Behin baiño gehiagotan gau osoa erromerian eta bidetan pasata, oherik narrastu gabe joan ohi ginala lanera. Hemen gaudenok horrelakoak ezagutu ditugu. Ez zan txantxetako gauza.

Gertaera, oroitzen franko aipatzen digute trikitrilariak, bakoitzarekin liburu oso bat betetzeko aibat bai. Baina, goazen pandero jotzaileengana.

PANDERO JOTZAILEAK

Soiñu jotzailea bezain beharrezkoa da pandero jotzailea trikitrixa osatuko bada. Bai Egurrola, bai Iturbide anaiak, damurik ez denak, Azpeitian aurkitu ditugu.

EGURROLA ere azkoitiarra dugu eta hamazazpi urtetan ekin zion pandero jotzeari.

—Zaila ahal da panderoa jotzea EGURROLA?

—Askok uste baiño zailagoa, ohitu arte behintzt. Jardunaren jarlunez eta aireari jarraituz ikasten da. Panderoa erabat nabarmena da gaizki jotzen danean.

—Soiñu jotzaileekin ondo konpontzen ahal zerate?

—Bai. Gehienak urteetan elkarrekin ibilli ohi gera, eta beharrezkoa zaigu elkar ondo hartzea, elkarri laguntzea. Elkar ondo ezagutuz, bata besteari lagunduz ekin.

ITURBIDE ANAIK ere geurekin ditugu. Baina, esan bezala, ez denak. Ezbeharrez izter hezurrean min harturik Patxi Iturbide gaisotegian aurkitzen da. Lehenbaitlehen senda dedila opa diogu.

Migel eta Jose Mari Iturbidetak erantzuteko prest dauzkagu.

—Hiru anaien artean zenbat urte osatzen duzue?

—Oraindik gazte samarrak gera. Ez gera atze goizekok, baiña ez hain zaharrak ere. Danera ta

ehunda larogeita sei urte besterik ez bai degu.

—Hiru anaietan nor hasi zen lehenen?

—Patxi degu zaharrena eta bera hasi zan panderoa dantzatzan. Geroxeago geuri jotzeko gogo eta irrikia sortu zitzaigun, eta orrelaxe hasi ginala.

—Panderoa, lehen eta orain, berdintsu jotzen ahal da?

—Hala esango genuke. Orain pandero berriak egiten hasiak dira, bai. Larruzkoak baiño plastikoz egindakoak zenbaitek gogozkoak ditu. Baiñan ez dakit ba, soiñu arin eta simplea ez ote duten ateratzen. Dana dala, gu lehengoarekin kontentu gaude.

—Eta panderoa jotzen luzaroan jarraitzeko asmotan?

—Nekepean bizi geran aldetik, umore pixkat ez zaigu kaltegarri izango. Jainkoak osasuna ematen digun bitartean hortan segitu bearko.

—Pozik ahal zaudete Azpeitian egiteko asmotan zaizuen omenalgu. Honek asko pozutzen gaitu. Horrelako jaialdien bidez, gehiago ezagutuko gaituzte, eta gaitontzeko herritara jotzera joateko deiak ere ugalduko zaizkigu. Jarraipenik izaten du egun honek.

—Zer eskatuko zendukete guztion izenean, egun horretarako?

—Guk anaia bezela, eta gaitontzekoak lagun min direlarik, Patxi gure artean ikusi nahi genduke egun horretan. Zaiurituri dago eta min emango liguke egun hortan gure artean ez egoteak. Ea bada sendatzen zaigun.

Guk ere berdin desiatzen diogu. Nahigabe eta ezbeharrek bapatean etorri ohi zaizkigu. Sendatzeak, berri, lanak ematen ditu. Ea bada, Patxi, lehen bai lehen bizkortzen zeran.

ANTOLATZAILEAK

Loiolako Gazteek antolatua dela esan dugu, eta hemen dauzkagu horietako bi: Milagros Egiguren eta Esteban Larrañaga:

—Usurbilgoari jarraipena eman baiño ez diogu egin —dio Milagros—, eta aurtengoa antolatzan asko lagundu digute usurbildarrek. Pausoak erraztu dizkigutela esan dezakegu.

—Halaz ere pauso eta ibilera ugaririk eman beharko zenuen ez ta, Esteban?

—Horrelako jaialdia antolatzeak, lotu beharrezko hari mutur asko ditu berekin. Antolaketa, zabal-kundea, harremanak, eta abar.

—Eta jaialdiak dituen gasteak?

—Lehenengo giro hura hoztu ote zen pentsatzen genduan, baiñan trikitrilariak gogoan hartzen dituan jendea badagola ikusten delarekin?

—Donostiako Aurrezki Kutxak ordaintzen ditu. Berari eskerrak, jaialdi au egin ahal izango degu.

Ea bada, egun gogoangarri honetan pozik izango gaituzue Azpeitian. Gu ere trikitrilariak entzuteko eta dantzaldi batzuk egiteko prest gauzkazue eta. Agur, beraz, zorionak eta laster arte. Ea Patxi Iturbide agurtzeko zoria izaten dugun.

MIKEL UGALDE

NERE BORDATXOTIK

Agindua zor dalarik, goazen Azpeiti'ko gorabera esatera. Neurketa bikaina ikusi genduela esanaz asiko gera. Ala aitortuko dute ikusi zutenak, eta sarrera ona izan zan Azpeiti'n. Jendea ondo zala adierazi nai genduke onekin.

"Iruntxiberrir" irabazteko, bietako batek ia bera añaakoa bear zuela gure ustez, ari gñan idatziaz.

Eta igandean, Errazkin'go Argiñarena "Iruntxiberrir" pareko agertu zan. Barberia arruiztarrek lagundu zion bere modura, baiña joko irabazi zuena Argiñarena izan zan. Gauzak diran bezela.

Bakarka zortzi edo amar kilometro egiteko, bear bada, ezta korrikalari ona ta puntakoa izango.

Seireun metrotik seireun metrera txandatuaz jokatzeko, oso ona.

Indarra, gatzeta ta nerbioa, daretik ba-du mutiko onek. Bere lagunak sei buelta ematen zitueneko berri-berri geratzen zan; zeoro prexkatuta asten zan.

Ikusi egin bear ziran aren sarrerak eta joaldiak!

Jokoa asi aurretik, "eun berrogeiri" dirua, "Iruntxiberrir" ren alde.

Kilometro batzuk pasata gero ere, jarraitzen zuten gipuzkoarren aldeko diruak.

Erdi-lanetara iritxi ziranerako aldakuntzak asiak ziran. Bikotearen alde deadarrez asi ziran korredoreak.

Arruiztarrek kunpliteza bakarrik egiten zuten; bere egin-kizuna betetzea, al zuen moduan.

Laguna zeukan sasoian. Argiñarena'k etzian pakerik ematen aiar txikiari. Jo egiten zuen gotetik, eta orpotan jartzen zitzaion.

78'garren bueltan, berebiziko sarrera bat jota, pasa egin zuten; aurrean jarri zitzaion. Orduantxe jarri zan auzia gaizki "Iruntxiberrir" rentzat. Lagunak ateratako bentajari pixka bat eustearekin naikoa zuen Barberia'k, eta ortantxe aleginduan.

Azkenera ta gogorrako agertu zan errazkindarra, ezi gaitza dan zaldi gazte bat bezelaxe.

Aren egon eziña! Aren jo bearra!

Gizon bakarrak ezin ezer egin olatu aren kontra, ona izanik ere.

Bikotea osatzen zutenetako bat bakarraren pareko izan zan Azpeiti'ko plazan. Argiñarena'k atera zituen gaztariak danbolitetik; ark erabaki zuen arazoa. Bikote irabazleak egindako lana agertzen dizuetegu ondoren: Lenengo kilometroa, 2 minutu ta 58 segundoan.

Bigarrena, 6 minutu ta 8 segundoan.

Irugarrena, 9 minutu ta 25 segundoan.

Laugarrena, 12 minutu ta 44 segundoan.

Bosgarrena, 16 minutu ta 2 segundoan.

Seigarrena, 19 minutu ta 25 segundoan.

Zazpigarrena, 22 minutu ta 49 segundoan.

Zortzigarrena, 26 minutu ta 6 segundoan.

Bederatzigarrena, 29 minutu ta 22 segundoan.

Amargarrena, 32 minutu ta 46 segundoan.

Amaikagarrena, 36 minutu ta 13 segundoan.

Amabigarrena, 39 minutu ta 34 segundoan.

"Iruntxiberrir" ren lana era ontan izan zan:

Lenengo kilometro, 3 minutu ta 4 segundoan.

Bigarrena, 6 minutu ta 8 segundoan.

Irugarrena, 9 minutu ta 35 segundoan.

Laugarrena, 12 minutu ta 53 segundoan.

Bosgarrena, 16 minutu ta 10 segundoan.

Seigarrena, 19 minutu ta 35 segundoan.

Zazpigarrena, 22 minutu ta 57 segundoan.

Zortzigarrena, 26 minutu ta 15 segundoan.

Bederatzigarrena, 29 minutu ta 45 segundoan.

Amargarrena, 33 minutu ta 14 segundoan.

Amaikagarrena, 36 minutu ta 45 segundoan.

Amabigarrena, 40 minutu ta 15 segundoan.

Giro zoragarria izan zuten: aitzekirik txikiena ez emateko modukoa.

Plazako uztaila ere oso kondizio onetan zegoen: kristala bezin garbi, ta ondo sendoarekin. Ez zulorik, ez putzurik, ez inongo eragozpenik. Aparteko lantokia zegoen lana egin nai zuenarentzat, eta egin gabe etziran gelditu.

Asko egin zuten "Iruntxiberrir" k galduta zegola ikusirik egiteko.

Aurretik etsipena artua bazeon irabazterik etzekala.

Ogeitazortzi urte ditu Argiñarena errazkindarrak; emezortzi urte, Barberia arruiztarrek.

78'garren bueltan Argiñarena'k aurea artu zionean, "au joan dek!", esan genduen geurekiko.

Barberia gazteak batere erantzutera ezker, bikoteak irabaztea zeukan jokoa.

Jendea gustora irten zan plaza. Pin eta gogotsu egin zuten lana.

Joandako damutan etzan inor etxeratu, korrikalariak ikustera joandakorik beintzat. Jokolarrein berri eztakigu.

MENDIZABAL BIGARRENA

Azkoiti'ko berriak gaurko alean emango genizkitzutela agindu genizuten joan dan astean. Okerrak izan dira tarteko.

Egundoko oiñazeak asi Mendizabal gazteari arriari eldu zion batean. Amar milla duroko joko osoa galdu du plaza-ratu gabe. Etzeukan besterik egiterik, etzan gauza ta.

—oOo—

Gorputza ondo etzagonean alperrik alegin danak, inola ere ezin azaldu egiten zenitun lanak. Al, amar milla duro eztira errez pillatzen diranak,

baiña geiago balio askoz gizonaren izen onak.

—oOo—

Uste gutxien degun garaian ba-dator txarrerakoa, supritzen dezun gerri-min ori zuretzat kalterakoa. "Urtain" gazteak izan du orain egokiera bapoa, nekatu gabe irabaziaz lendarbiziko jokoa.

KUKUA

Esaera zar asko daukagu ondo gogoan artzeko, oraintxe dala egun batzuek Amaibirjiña Martxoko. Egazti baten zai emen gaude eztarriak gozatzeko, kuku maitea garaia dezu dakizuna kantatzeko.

—oOo—

Negu beltzea nzure otsik ez, eta tristura begira, udaberrian or asten zera zugaztitik zugaztira; zai gaude zure kantu otsa noiz elduko dan belarrira, txanpon batzuek artu gabe ni ez naiz irtengo mendira.

ARRANTZALEAK

Arrantzaleak ur-gain orretan darabilkiten tratua, zerbait nai eta ezin billatu, ori atarramentua! "Antxua merke" deadarrik ez, jende dana mututua, gure itxaso ederra ere ez ote da antzutua?

—oOo—

Beti ez al da egongo, noski, orain dagon bezin antzu, bestela gure arrantzaleak laister dira negar-putzu; gauzak aldatzen ezaizkie ezin izan zioriontsu, neguan irabazi ez eta udaberrian berdintsu.

Basari

BOUTIQUE

gnekane

Gazteen, neska - mutilen, Boutique

31 agosto, 5

Urrutizkiña: 41 18 75

— DONOSTIA —

**JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN**

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 41 23 05

DONOSTIA

BERTSO BERRIAK

Zain-auditua edo «barizetarik» operatu berria dute Manuel Matxain bertso-jartzaile bizkorra.

Perez Iñigo ta Bereziartua jaunak izan ditu sendalari. Eskertsu dago bertsolaria jaun agurgarri oiengana.

Ta esker ori, ondoren irakurriko dituzuten bertsoetan agertzen du garbiri.

— 1 —

Susto ederra eman nieten lengo batean etxian, sano ta ondo oiñez irten da bueltatu berriz kotxian. Aspaldi ontan «barizetarik» nenbilen baldar antxian, amabost egun igaro ditut gaixorik «Residentzian».

— 2 —

Zaiña lertzea peligrrosoa dala askok nola dioten, artu eta ni operatzera laister eraman ninduten. Berez berritxu xamarra dana gaitz da ixilik egoten, kirofanoan onoko bertso kaxkar au bota nioten.

— 3 —

«Lasaitasun bat izugarria daukat nere barrenean, nere burua ikusten baitet txit oso esku onean; ordua da-ta, mediku jaunok, asi zaitezte lanean, bazkari eder bat egingo degu ondo jartzen naizenean».

— 4 —

Pena bat daukat: jakintsu baten eran idatzi eziña, bear bezela nik eskertzeko Perez Iñigo'k egiña. Bultoz aundia etzera baiña bai langillea ta piña, ordubeteen kendu didazu neronen ankeko miña.

— 5 —

Anka bat neukan txit itxusia, baldarra eta astuna, arrigarria ordubeteen berakin egin dezuna; buru argia, esku bizkorak, ben-benetako zalduna, zioriontsua zure eskutan ni jarri nintzan eguna!

— 6 —

Gauzak ederki kontatzen dira emen ikusi ta gero, nik ain ederki ipintzerikan ez nuen beintzat espero.

Egia da-ta, aitortu bear, ni operatu ezker, iruditzen zait ote nagoen ogei bat urte gaztego.

— 7 —

Laguntzailletzat berekin dauka Julen Bereziartua, an Azpeiti'ko parajerikan ederrenean sortua; au ere dago Euskalerrian fama aundia artua, asko baigera jasotakoak oien lanaren frutua.

— 8 —

Biok apalak ta langilleak, biok sendagille onak, au ao batez aitortutzen du zuen eskutan egonak; ezituzute zuek billatzen tituluak eta sonak, baizik zuentzat nekeak eta besterentzat zorionak.

— 9 —

Gaur enfermerak goraltzeko nik uxatuak ditut lotsak, toki gutxitan ikusi ditut orrelako neska-motzak. Leku oietan enpliatzeko oiek dira aproposak, aingeru baten irudia ta danak oso kariñosak.

— 10 —

Urte batzuek igaro bear enfermera ikasteko, ondorenean Jainkoak jakin zenbat gauza ikusteko; min daukanari miñak arindu, triste dagona pozteko, azer nolako opizioa zerua irabazteko!

— 11 —

Gau-erdian or korrika datoz gaixoaren ingurura, al dan azkarren kendu naiean daukan barruko tristura; beti gogoan eduki nuna Kristo'ren agindu ura: «lagun urkoa maiteko dala geure buruen modura».

— 12 —

Bertso onekin ematen diot gaurkoari bukaera, ta kontseju bat noa oraintxe gazteari ematera: bear duenak neska umilla, ona eta biotz-bera, pentsatu gabe artu dezala gaur bertatik enfermera.

Manuel Matxain Alete

Donosti'ko
Erri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

EUSKAL IRRATI
SAIOAK

Banen baneko azikai
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Allcante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

GAZTETXOAK

Oso ahazturik eduki ohi ditugu. Ez aundien arrazoiak ulertzeko adinean sarturik daude ta ez umeak bezain eskurakoi ditugu. Oso gogaikarri eta bihurri gerta ohi zaizkigu. Ez dakigu zer egin, ez dakigu nola asma. Azi eta zentzatu hitartean pakean uztea erabaki ohi dugu.

Baina oso garrantzizkoak dugu gizonaren bizitzan gaztetxo aro hau. Zaila bezain ajolazkoa. Gizon izan nahia, askatasunaren egarria, bere buruaren jaun eta jabe izateko irrika nabari zaizkio gaztetxoari garai hontan alde guztietatik. Gaiztotzen ez, gizontzen ari den ezaugarri dira baizik gaztetxoaren aldaketa, ezin-egon eta bihurrikeria hauek.

Lagun on baten beharra du, beraz, gaztetxoak. Ez, noski, zapalduko duen lagun txar baten beharra, askatasuneko bidean oinez erakusten lagunduko dion lagunaren beharra baizik. Galderez eta jakin minez beterik dago gaztetxoak. Maite minez leher zorian aurkitzen da. Noraezean aserre. Eguraldia bezain aldakor. Gogor eta zipotz bezain beraxka eta leial.

Eta gaztetxoak ain sasoi zail eta garrantzizkoak bakarrik eta umezurtz utzi ohi dugu. Edo lasaikerian eta zabarkerian gal dadin edo askatasun guztia kentzen dion gehiegizko arretaz ito.

Umezurtz etxean. Zorioneko bizi beharrak estutzen ditu eta aztoratzen neurritz gain gurasoak. Ez dute gaztetxoei begiratzeko ez denborarik, ez aldarte onik. Ez dute gaztetxoei etxean aurkitzen maitasuneko eta errespetozko giro alai eta goxorik. Ez dute barruko korapilo estu eta nahasientzat erantzunik jasotzen. Ez bait daude berauen gurasoak aski jantziak eta gaituak.

Umezurtz eskolan. Ez daude eskolak adin honi begiraturik eratuak. Ez daude hauen arazoei erantzuteko taxutuak. Gizarte-ko maila desberdinen euskarri ditugu. Batzuk goenean eta besteak, gehienak, barrenean gerta dizezen moldatuak dauzkagu. Irabazle eta galtzaille gertatuko diren jokoa jokaarazten zaien leku dugu eskola. Ez gaztetxoak gizontzen ditugun toki.

Umezurtz jolasetan. Ez irakurgai egokirik, ez zinerik, ez dantza-lekurik dute berentzat. Galerazia daukate telebistako zenbait gauza ikustea. Debekatua zenbait dantzetegi eta zinemetan sartzea. Ez da egiten gaztetxoei begira ez libururik, ez zinerik, ez jolasik. Tresna bezala erabili besterik ez ditu egiten gaurko gizarteak.

Umezurtz ekintzetan. Badu gaztetxoak irudimena, indarra, egon-ezina. Alaz guztiz ere ez zaio sortzaile, egile eta ekintzaile izateko biderik ematen. Dena aundiagoen esku dago eta hauek jarritako molde barruan ibili behar izaten dute. Ez zaie dagozkien mailako ekintzak egiten uzten. Ekintza bideetara eramaten ditugunean ere, zoritxarrez, aundiagoak, talde jakin batekoak, ezarritako bide, egitarau, iritzi, jokabide eta asmoen barruan sartzen diren ekintzatarak bortxatzen ditugu. Ez diegu bide zabalean ibiltzen uzten. Buru-berotze eta itsutze baten bidez astindurik batera eta bestera trapu tzarrak bezala erabili ohi ditugu.

Gaztetxoak aukeratu behar duena aukeratzeko eta erabaki behar duena erabakitzeke gauza egin behar dugu, gai alegia. Aukera-maukera egiteko nor egin behar dugu, bere buruaren jaun eta jabe. Buruz argi eta jantzia, bihotzez sendoa, askatasunez lirain. Ez dugu gaztetxoak gure interesetarako baliatzeko eskubiderik.

MATEMATIKA ETA ERDEROMANOAK

Eguneroko gertakaria oso ezaguna da: euskaraz dakigun ia guztiok, erdaraz ere badakigu; alderantziz, ordea, ez da gauza bera gertatzen: erdaraz dakiten askok (lautatik hiruk) ez dakite euskaraz. Famili-bilkuretan, horrela, lagunaren artean, edonolako batzarretan eta jailetan, «elkar hobeki ulertu beharrez», «por razones de operatividad», «pour être efficaces», eta abar, erdaraz hitzegiten dugu.

Zenbat aldiz, ordea?

Karkulu hori zaila ez izanik ere (J.R. Etxebarrak, Sagarnak eta besteak berehala egiztatuko dituzte ene zifrak) ez da gaur arte, nik dakidala, behin ere egin.

—oOo—

Eman dezagun LAU lagun talde bat: A, B, C eta D. Zenbat multzo gerta daiteke hor, hitzgi-terakoan?

BI lagunek osaturik, SEI hizketa-multzo gerta daitezke; eta hauek dira: AB, AC, AD, BC, BD eta CD.

HIRU lagunek osaturik, LAU talde: ABC, ABD, ACD, BCD.

Eta LAU lagunek osaturik, talde bakar BAT, jakina: denek elkarrekin osatzen dutena: ABCD.

Hizketari buruz, hortaz, HAMAIKA hizketa-multzo gerta daitezke.

—Ema dezagun orain A erdalduna dela; eta B, C eta D, berriz, euskaldunak. «Operatividad», «efficacité» eta «errespetu» famatu horiek direla bide, A dagoen multzotan erdaraz egingo da. Erauzirik geldituko da euskara multzo haue-
tatik: AB, AC, AD, ABC, ABD, ACD eta ABCD. Zazpi multzotan, beraz, euskara kitto!

Eman dezagun orain A eta B erdaldunak direla; eta C eta D, berriz, euskaldunak. Multzo GUZTIETAN baztertuko da euskara mintzabide gisa, bakar BATETAN ezik: AB. Kasu honetan, beraz, talde horren % 91 kasutan erdara nagusituko da; eta ez da euskara entzungo % 9-tan baizik! Erdiak erdaldun izanda.

Zifra horiek koadro batetan jarritz gero, beraz, hau dugu:

4 LAGUN

Erdaldun	%	Euskaraz ari	Erdaraz ari	Erd. %
0	0,0	11 multzo	0 multzo	0,0
1	25,0	4	7	63,5
2	50,0	1	10	90,9
3	75,0	0	11	100,0

—oOo—

Familia batetan, esate baterako, aski da aitak euskaraz ez jakitea, familia horretan, bi haurrek euskaraz jakin arren, % 63-tan erdaraz egin dadin.

Hona hemen karkuluak 6, 8 eta 10 laguni buruz ematen duen ondorioa:

6 LAGUN

Erdaldun	%	Euskaraz ari	Erdaraz ari	Erd. %
0	0,0	57 talde	0 talde	0,0
1	16,7	26	31	53,4
2	33,3	11	46	80,6
3	50,0	4	53	93,0
4	66,7	1	56	98,2
5	83,3	0	57	100,0

8 LAGUN

Erdaldun	%	Euskaraz ari	Erdaraz ari	Erd. %
0	0,0	247 talde	0 talde	0,0
1	12,5	120	127	51,4
2	25,0	57	190	77,0
3	37,5	26	221	89,5
4	50,0	11	236	95,5
5	62,5	4	243	98,5
6	75,0	1	246	99,6
7	87,5	0	247	100,0

10 LAGUN

Erdaldun	%	Euskaraz ari	Erdaraz ari	Erd. %
0	0,0	1013 talde	0 talde	0,0
1	10,0	502	511	50,4
2	20,0	247	766	75,5
3	30,0	120	893	88,0
4	40,0	57	956	94,3
5	50,0	26	987	97,1
6	60,0	11	1002	98,9
7	70,0	4	1009	99,4
8	80,0	1	1012	99,9
9	90,0	0	1013	100,0

Hamar lagun talde batetan, erdaldun batek elkarriketen erdia erdalduntzen du; baina bost euskaldunek, % 2,9 baizik ez dute hitzergaiten. «Euskeromano» omen gara... Baina zifra horiek aski dira ERDAL ARRAZAKERIAZ hitzegin ahal izateko. Pariak baino gutxiago gara euskaldunok geure herrian;

eta erdaldunak Hegoafrikako zuriak baino aisa nagusiago. Batzu «euskal inperialismoaren» bildur!

—oOo—

Herriko lagun-taldeak eskuarki tamaina horietakoak izaten direnez

gero, zifra BILDURGARRI horiek har daitezke oinarritzat; eta gure herrietan gertatzen denaren iruditza.

Hitz gutxitan esateko, herri batetan jendetzaren ERDIA erdalduna baldin bada (gaur leku askotan duguna), herri horretan erdaraz egiten da % 91-97 kasutan! Herri horretara datorren kanpotarrak, beraz, ez du ia inoiz euskaraz inor entzuten; eta bertan galdutza ematen du hizkuntza.

Horixe da, ordea, gaur Zuberoan eta Lapurdi osoetan gertatzen dena; eta Sanchez Carrionek bere liburu ezin-mingarriagoan adierazi digunez, Nafarroako euskaldun barrutirik gehienetan gertatzen dena: oraindik ere batzuek (askok behar-bada) euskaraz jakinik ere, euskara EZ DA ERABILTZEN, eta hildakotzat jo daiteke.

Inpresio hau bestalde, ez da inolaz ere ustekeria faltsu bat; egia latzaren irudi xuxena baizik. Ene koadroek hozki erakusten dutenez, euskaldunak oraindik ere ERDIA diren herrietan, erdara entzuten da % 91-97-tan... GUTXIENEZ! Askotan euskaldunek berek, eskuarki erdaraz egitera beharturik, ez baitute azkenean beren artean ere euskaraz egiten! Zifra izugarri horiek, beraz, egia baino... larrosago dira!!

Beste gauza bat agertzen da zifra horietan: erdaldun bakar batek duen eragin galgarria. Sei lagun talde batetan, esate baterako, aski da lagun BAKAR BATEK euskaraz ez jakitea, talde horretan, besterik gabe, % 53,4 multzotan erdaraz egin beharra gerta dadin.

Zifra bildurgarri hauek euskaltzaleek ondo kontutan hartzea nahi nuke; eta euskaltzale omen diren erdaldunei ene irakurleek azaltzea. Zifra lazkarri hauetaz zeharo denok jabetu artean, euskararen arazoak ez du soluziorik izango. Zi-
frak lagun, euskaraz ikasten ez duten «euskaltzaleak» (???) euskal giroaren MINBIZIA dira, eta «erderomano» huts.

Noiz helduko ote dira Euskal Herrira, halajainkoa, zifra horiek kontutan hartu, eta provo gisa GOGOR jokatzeke gertu egongo diren gazte suharrak? Noiz?

Zeren izurrite horri nagusitzeko bide bat baizik ez baitago: 1) ardil-larraz jantzitako URDEEN aurka, ikastolei nola edo hala eustea; 2) errazkeriak baztertuz, euskara lantzea eta ikastea, beti ere euskaraz lasai hitzegiteko gauza izan arte; 3) katalanek, flamenkoek eta txekoek egin duten bezala, euskaldunok ere, zer gerta ere, gure hizkuntza ez dakitenen aurrean, ausarki EUSKARA HUTSEZ hastea; 4) euskaraz ikasteko urratsak EMATEN ez dituzten ERDEROMANO eta sasi-euskaltzaleak zapuztu, mespretxatu eta zakurraren ip.ra botatzea.

Bestela, jaunak, gureak egin du. Eta utz ditagun ametsak, eta... xeru-xeru, guretzako gertu dagoen... PUTZURA!

LARRESORO

EGUN

EGUNEKOA

POSTARIAK DAKARRENA

Mutil hortaz aspaldidanik entzuna nuen: dantza-talde baten buruzagi zen, herriko jailetan beti bizkor gauzak antolatzen, hitzaldiak eta kantaldiak ehunka prestatu ditu, bai, euskaltzale paregabea, zirudienez. Baina gaur jaso dugun ezkontza-meza erdara hutsez zen eta horrez gain dotore nahirik barregarri izaten den itxurakoa.

Al ezkongai hori! Amodioaren suak euskaltzaleatasunaren garra itzali ote dizu?

DANIEL IBARGOITI

ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

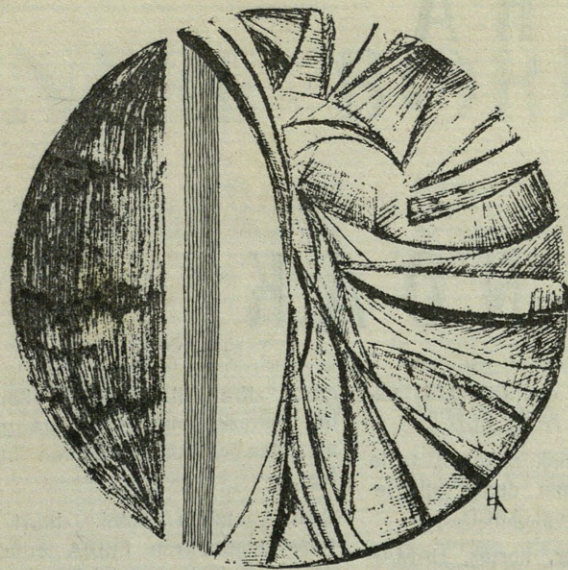
Nafarroa-Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostian: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan 300 pezeta
Korreo batasunetako errietan 350 pezeta
Atzerrietako beste errietan 370 pezeta
Aldez Aurrez galdetu

Salmetan (ale bakoitza) 7 pezeta

Irarkola:
«Gráficas Navasal»
A. Adoain, 1 IRUIÑEA
D. L.: NA. 80-1963

ANTZERKI LEHIAKETA Tolosako "Centro de Iniciativas y Turismo" delakoak eratu antzerki lehiaketa aurrera doakigu. Izan ere, lehen hau argitara orduko hasia izanen da, eta dagoeneko, bi saio —lehen biak— emanak.

Guztira hamabi taldek hartuko omen du parte, seik gaztelaniaz eta bostek, berriz, euskaraz. Hona hemen euskal taldeen zerrenda, bakoitzak bere obra zer egunetan aurkeztuko duen adiaraziz:

Apirilaren 11an, Errenteriko "Ereintza" Taldeak Abelino Barriolaren **Dolgorra** antzerki lana aurkeztuko du.

Apirilaren 23an, Motrikoko "Goizeko Izarra" Elkarteak, Inazio Begiristainen **Apai, langille eta gizon**.

Apirilaren 25ean, Oartzungo "Intxixu" Taldeak, Eujenio Arozenaren **Aralar** izenekoa.

Maiatzaren 4ean, Arratiako "Arantzak" Taldeak, Pedro Barrutiaren **Gabonetako Ikuskizuna** deritzan antzerki zaharra (XVIII mendekoa) berriztatuko du.

Maiatzaren 9an, azkenik, Urrietako "Egi-Billa" izenekoak, Inazio Begiristainen **Kiretsa** dario izeneko antzerki lana aurkeztuko du.

Tolosarek ba, badute, bai, euskal antzerkirik erruz ikusteko aukera bolada honetan. Tamalez, aipatu egun guztiak astegun buru zuriak dira, eta inguruko herrietatik edo ez bada, gainontzeko hainbat eta hainbatentzat, behintzat, ez dira egun hoik batere egun erosak.

ANAI SEGUNDO Apirilaren 14ean, Errioxako Lardero (Logroño) deritzan herrixkan, omenaldi bat eskainiko zaio Anai Segundori. Noski, irakurle gutik baino ez daki nor den Anai Segundo, hala ere, ez dakienak galde dezala Baztan bailadan zehar, erantzunik franko jaso ahal izanen bait du.

Baina, baztandarren erantzunaren zain gelditu gabe, diogun gure aldetik Segundo Gangoitia Arrieta Berriren jaio zela, 1894 urtean, ekainaren 1goan. Haur bat baino ez zela Izurtzara eraman zuten, eta han bizi izan zen "Beko-Torre" deritzan antzina batetako baserri dotorean. Jainkoaren deia gertatzen sentitu zuen, nonbait, eta Durango Markiten ikastetxean ikasle zelarik ordena erlijioso berean sartu zen.

Hamazortzi urte baino ez zituen bere lehen ikasketak Antzuolan amaitu zituenean, eta Azpeitia, Oñate, Zalla, berriz Azpeitia eta Valmaseda herrietan maisu bezala ihardun zuen, 1933 urtean Oronozera bidali zuten arte. Aipatu herrietan etengabeko lana izan zen Anai Segundorena, eta diogun esate baterako, berak sortu zuela Azpeitian lehen-dabiziko zinema haurrentzat, bai eta —oker ez bagaude— oraindik bizirik irauten duen "Lagun Onak" elkarte ere. Geroztik, bere urterik gehienak Baztaneko Oronoz ikastetxean bota zituen, eta hantxe ezagutu genuen guk, duela hamarren bat urte.

Gizonezko trinkoa, euskaldun petoa, agintzaile eta zital samarra, ikasle guztiok arras maite genuen, bai eta "Patroia" izengoitia bezala erantsi ere. Berak ere maite zuen, antza, gaitzizen hori, eta sarri ziotan bere buruari "Patroia Zaharra".

Pelotari trebe eta pelotazale amorratua, pelota jokoa nahi eta nahiezko jarri zuen eskola ikaskai bezala, punta, pala eta erremonte, ikasle bakoitzak nork bere aukeran. Eskuz ez, zeren, inguru hartan behintzat, inozoan ere polito zekien eskuz pelotan. Bere babespe eta eragintzapean sortu ziren Baztan bailadako jokaldiak, non Etxalarreko Bergara bezain pelotari on eta ezagunak sortu eta aritu ziren, bai eta naizen hau bezain traketsak ere. "Medalla al Mérito Deportivo" delakoa ere eman zioten, eta Baztango herrietan zehar guztiz ezaguna zen, pelotari eta pelotazaleen artean batez ere. Geroztik, 1963 urtean, irakas-kintzan berrogeita hamar urte betetzean, "Encomienda de Alfonso el Sabio" ere eman zioten, ez, noski, horren zain zegoelako.

Sasoi onenean zelarik, gaixoaldi gaizto batek geldiarazi zion gorputz erdi, eta, nahiz eta pitinka pitinka berriz ere bere gisara bihurtuz joan, ez zuen harez gero makilarik utzi ahal izan. Horrela ezagutu genuen guk, errenka, makila eta txapela beti soinean zeramazkiela. Hala ere, pelotan hainbeste egina zen gorputz trinko haren sasoi batetako trebetasuna galdu zuen arren, izpirituz erne eta kementsu jarraitu zuen, ikasle guztien eredugarri.

Baina, osasuna gero eta makalago, nonbait, eta gure bizkaitarrak hain maite zuen Baztan ingurua utzi behar izan zuen, Errioxa aldea onuragarriago zelakoan. Orain berriz, haren ikasle, adiskide eta pelotazale guztiek omenaldi bat eskaini nahi izan diote, hala beharrez dagoen Errioxako habian bertan.

Gure eta Baztan bailadako pelotari guztien "Patroia" ondotoxo merezi duelakoan gaude.

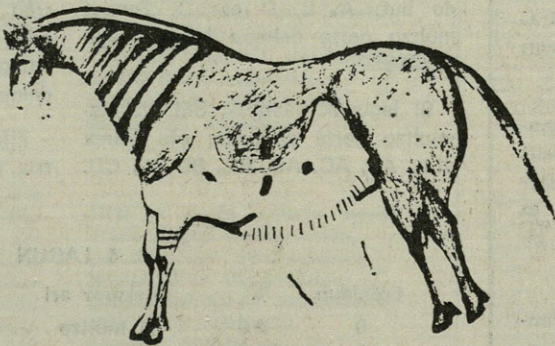
EKAIN Oraingo Gipuzkoan barrena behintzat, erabat ezaguna dugu Debako Ekain leze-zuloa laster asko zabalduko den berria. Beraz, orain arte jakintsu eta azterlariek bakarrik ezagutzen zituzten bertako haitz-marrakia, herri soilak ere ikus ahal izango ditu denbora guti barru.

Azpeitiko "Antxieta" taldeko Rafael Rezabal eta Andoni Albizuri gazteek 1969 urtean arkitu zituzten egun hain ezagunak ditugun Ekaingo haitz-marrakia. Berehalaxe Jose Migel Barandiarani jakinarazi zioten, eta Jesus Altunaren laguntzarekin, bi egunen buruan azpeitiar gazteen iritzia egiaztatu zen. Geroztik, beharrezko azterketak egin eta gero, itxi egin zen urte berean Ekain leze-zuloa, badaezpada ere inork ezer ukitu edo izorra ez zezan. Hona hemen, bi jaun hoi iritziz zertan dugun Ekaingo leze-zuloa eta bertan aurkitu ziren marrakia:

"Ekaingo arkaitzetan aurkitu diran marrakien bilduma, Franko-Kantauri deituraz ezagutzen dan artegintzaren barrutian, interesgarrienetakoa da. Kalitate oneko grabatuak eta marrakia dira ia gehienak. Erabili zituzten lehen-gai edo materialak gainera, beste artelan batzuekin alderatzeko aukera damaigute. Gure Erriko lehen garaiak ezagutzeko ere, dato aberatsak, eskeintzen dituzte. Arrazoi guzi hauengatik, benetan jakingarri eta harrigarria gertatzen da leze-zulo hau ikustea. **EKAIN, PREHISTORIAKO ARTE-SORTARIK ONENTXOENETAKOA DA ZALANTZARIK GABE**".

Esan dugunez, ba, Ekain leze-zuloa laster zabaltzeko omen da, eta denok ikus ahal izanen ditugu, beraz, duela 11.000 edo 13.000 urte inguru gure arbasoek egin zituzten marrakia bitxiak, hau da, Goi-paleolitos Haroko Madelein V-VI kulturakoak, Benantxio Otaegik ondotoxo esana digunez.

Diogun, azkenik, hasieran pasadizuan esan arren, Ekain Debako lurretan dagoela, nahiz eta Zestona herritik askoz ere hurrago egon, kilometro eskas batetara hain zuzen. Aipatu ere, J.M. Barandiaranek Zestonan dagoela aipatzen

Ekaingo zaldi irudi bat, gorri beltzez margotua. 70 zm. luze haina da.

digu bere Lehen Euskal Gizona (Lur) liburuan. Halakoak gertatzen zaizkie sarri jakintsuei, hots, gauza zailenak zientzia zentzu hestu batez moldatu, eta huskeriak, aldiz, iriztira.

Ekain leze-zuloa ba, "debatarrrena" da. Ermittia eta Ur-tiaga bezalaxe. Zein euskal herri eskain dezake gehiago?

CINSA Bilbaoko "Cinsa" etxeak hamabi liburu omen ditu laster argitara eman asmoz. Liburu sorta hau 6-9 urte arteko neska mutikorentzat bereziki moldatua da. Lehen aleak hasi berri dugun apiril honetan agertuko omen dira.

Horrez gainera, "Cinsa" deritzan editorial hau "Guía del País Vasco" delakoaren bigarren argitaraldia gertutzen ari omen da. Bertako zuzendari den Xabier Gereñok esaten digunez, argitaraldi hau 3.000 aletakoa izanen da, eta 180 orrialdetan barrena gaztelaniaz soilik burutua.

Lehen argitaraldia ezagutzen dugu, eta, egia esan, nahiko motela iruditzen zaigu. Izan ere, gure ustez, hasiera hasieratik planteamendu oker batez moldaturik deritzagu liburu horri. Turismorekiko albiste eta gidaritzak ere aldatuz eta eraberrituz doazkigu, eta "Cinsa"ren liburuari antzinako zentzuz burutua deritzagu, "camping" giroko turismo bati baino, "balneario"ko bati atxikirik edo.

Dena den, besterik ezean, pozgarri litzazguke bigarren honetan hango hutsune nabarmenak gaindituko balira, eta praktikotasun handi gabeko xehetasunak baztertu. Euskaldunok edo, hobeto esan, Euskal Herriak behar beharrezko du —turismoa beharrezko (?) zaigun neurrian, behintzat— bertako gidari liburu bat. Eta honetaz ez dugu ezer asmatu beharrik, hor zehar, hainbat sistimaz baliatuz, sakabanaturik daudenak kopiatu baizik, eta gure Herriari bere osotasunean dagokion neurrian egokitu.

ARTISTA HOIEK Luis de Castresana idazle "vascoak" pinturari ekin berri dio, eta arestian bere lehen erakusketa prestatu du Bilbaoko Galeria Windsor delakoan.

Bagenekien lehendanik ere gure idazle ospetsu bilbotarra habila zela, baina, horregatio... horrenbeste zenik ez genekien. Orain ez zaio besterik falta kaiku edo txapela jantzi eta "Desde Santurtze a Bilbao..." edo kantatan hasi, euskal kutsuak dotore egiten bait du. Gainera, batek daki, onenean, "Urrezko Angula" ezezik, "Urrezko Ollarra" ere emanen liokete. Aurrez gure zorionak.

● Bartzelonako "El Pedregal" deritzan museo batetan Oteiza irudigilearen 7.000 kilotako eskultura lan bat agertarazi berria izan da. Eskultura hau zazpi irudik osatzen du, Euskal Herriko zazpi probintzien adiarazgarri.

Harako museoko ugazaba eta eratzaile den "Estrada Galadich" elkarte katalunyarrek Nafarroako Diputazioari eskainiko omen dio aipatu dugun Oteizaren eskulturazarra, Iruñean jarri eta bertan gera dadin.

Poztutzen gara poztu, era honetako arte obra baliotsuak Euskal Herrian geratzen zaizkigulako, eta are gehiago, honako honetan, Euskal Herriaren beraren ezagugarri denez gero.

● Bilbaoko "La Gran Enciclopedia Vasca" delakoa hasia da Euskal Pintatzaile eta Irudigile Sorta bat argitara ematen. Sorta hau alexkatan aterako da —asteko ale bat— eta guztira 150 artistaren lanek osatuko dute, berrehun bat alexkatan barrena.

Esan digutenez, ale bakoitzak hiru ehun peseta balioko du, eta obra guztiak beraz, ia hamabi mila hogereko. Baten batek esana du arte herri guztien ondasuna dela. Baina, itxura denez, batzuren beste baina gehiago.

ITURENGO ERRETOREA Latxaga idazle jori eta kazetari onari irakurria diogunez, Nafarroako Ituren herrixkak erretore berria du. Noski, Iturenek erretore berria duela eta, ez gara orain besterik gabe kanpaiak jotzen hasiko; baina, jakina, Latxagarren albisteak ez da hemen amaitzen, erretore hori nor den esaten bait digu, Fermin Ixurko, alegia.

Fermin Ixurko Nafarroako Uizin jaioa dugu, eta errotik da euskalduna eta euskaltzalea. Horrez gainera, eta erretoretzarako beharrezko ez bada ere, esan dezagun esan gure Fermin idazle dela, euskal idazle halazankoa!

Lehendanik ere zertxobait idatzia izan arren, 1972 urtean barrena ekin dio erabat idazteari, eta bere ziriborroak irakur ahal izan ditugu hilero "Príncipe de Viana" aldizkarian. Fermin idazle gazte trebea dugu, hizkuntza erruz menderatzen duena, gai eta era herrikoiak darabilkielarik nondik nora ari den ondotoxo dakiena. Horra hor Nafarroa zaharrak euskaldungoari eskaintzen dion beste kimu berri eta jori bat.

Duela zenbait aste Fermin Ixurko aipatu genuen sail honetan, etxen gurasoak erdaraz mintza zitezela eskatu zuen Erronkariko maisu bati zuzendu zion gutun bat atxakia harturik. Ez genekien sasoi hartan, ordea, nor arraio zen Ixurko idazle gaztea. Hona hemen, ustekabea, erantzuna.

Iturenek badu, bai, "Zanpantzar" sonatua. Baina hara non duen orain erretore idazlea. Bejon dagiela!

IRAKURLEA MINTZO Duela zenbait aste sail beronetan aipatu genuen FONTES aldizkarian Leizarragaren aditzari buruz Gabriel Arestik egin zuen azterketa. Orain berriz, euskal aditza asko eta asko dakien Josu Oregi bergarar adiskideak harako Arestiren azterketa hura beraztertu du, oharkabea edo irar-lanean azalduko hutsak aipatuz. Azterketa honetaz lau orrialdetako txosten bat moldatu du Oregik, eta Euskaltzaindiari bidaliz gainera, guri ere ale bat bidali digu hartaz jakin dezagun.

Gure eskerrik sutsuenak Josuri, eta berresan ditzagun hemen bere hitzak: "Ba da oraindik euskal-aditzean azterkizunik franko".

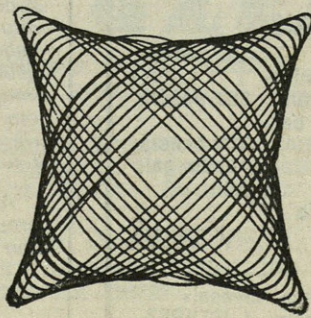
● Mahai gainean dugu Luis Pedro Peña Santiago etnologoaren gutuna ere. Guztiz arduraturik ikusten dugu gure adiskide hau Sasiolan gertatzen ari denaz. Irakurleak badaki, noski, Mendaro eta Deba artean —Astigarribiaren aurrez aurre— dagoen abadetegi zaharra gainbehera datorrela aspaldiko urteotan.

Sapaia erabat zulaturik, hormak lehertuz noiz behera etorri; hilobiak hankaz gora, nola hala irekiak, kaskaherzurak ere bistan direlarik. Zutik irauten duen gauza bakarra erretabloa omen da, hamalau metro handi hainako intxaurrezko erretabloa. Dagoeneko zenbait irudi falta zaio, batek nola ez dakielarik gero "antigüedad" dendetan agertu ohi den hoitako zenbait.

Gipuzkoako Artean barrena, Sasiolako eliza zaharra elizarik baliotsuenetarikoa bat dugu, erretabloari bagazokio batez ere. Ez ote du inork ezertxo ere eginen? Den dena Deba hibirra erortzen denean hasiko ahal gara bere baliok goraltzen?

Orain dela lauhun eta berrogeita hamar urte inguru, Elkanoren testamentuan honako hitzak aipatzen ziren: "...urrezko hamar dukado bidaltzen ditut Sasiolako Abadetegira". Ez ote du inork getariarraren limosnatxo gehituko?

AMATINO

Europako langileria

EGOERA BERRIAK

Europako Azoka Batuan badira enpresak Estatu bi edo gehiagotan beren filialak edo lantegiak dituztenak. Enpresa hauen egituraz berri zehatzak eta ugariak horri hauetan emanak ditu J. Elustondok. Mundu guziko ekonomi alorrean gero eta nabarmenago agertzen ari da haien indarra eta zer esanik ez dago kapitalaren jokabide honek langilariaren-tzat dakazkien ondorenak haintzakotzat hartu beharko direla.

Kapitalaren jokabide hau, atzo goizekoa ez bada ere, gaurkotasunez beterik dago. Horrek behartu du Estatu ezberdinenpean ari diren sindikatoen arteko harremanen ugaltzea. Estatu-mugarik gabeko enpresa hauen zuzendaritza taldeek herri ezberdinetako sindikato ordezkariek osatutako batzordeekin lehen harremanak izan dituzte. Harreman hauek dituela eta, Europako sindikatoak bata bestearen berri jasotzeko, jokabide elkartuak eratzeko eta kapitalaren desafioari erantzuteko bideak harritzen hasi dira. Hala ere gauza bat da asmoa eta beste bat bidea.

1972-garren urtean zehar zenbait enpresa mundialetako zuzendaritzak pareko sindikato buruzagiekin hitz egin izan du. «Continental Can Co» izeneko enpresa, metalezko enbalaje egileen artean buru, European duen zuzendaritzaren bidez Europako metal lantegietako sindikatoarekin (F.E.M.) harremanetan ibilia da. Europa Batuaaren Batzordeak Holandako lantegi baten kontrola hartzeko enpresari jarri zizkion eragozpideetaz eta lan-gileentzat etor zitekean lanezaren ondorioaz jardun zuten langileen ordezkariek. Elkarriketa horretan lanaren segurantzari ez zen lortu ahal izan.

F.E.M. berak harreman ugari izan du V.F.W.Fokker enpresarekin. Honek 8 lantegi ditu Holandan eta 9 Alemanian. Enpresaren inbersio egitamuaz, lantokien egoeraz, nazio bietako enpresaren langileen behar sozialen egokitzearen premiaz eta abar hitz egin zen.

Sindikato bera Philips lantegietako buruzagiekin sarri bildu izan da: lanaren etorkizuna aztertzeko, aldi mugatu batzuetan gerta litekeen lanezaren ondorenak ikusteko, lantegi batetik bestera produzio aldatzeak dakarrena jakiteko, lantegien integrazioaz eta abar.

Adibide bezala jarri diren harreman hoiengisakoak asko ugaltu dira Europa eta Amerika mailan. Harreman hoiengisak esan den hoiengisak erakoa izan da.

Hala ere lan segurantzari ez da lortu ahal izan, eta Philips lantegietan %ko 3-ra irabaziak iritxi ez omen direlako, 26.000 langile lanik gabe gelditu dira.

Igaz, C.F.D.T.-ek dei egin zien C.I.S.L. eta C.M.T. Sindikato Elkarteek Europa mailan sindikato batua eta berria sor zedin. Erantzuna emateko dago.

Kapitalaren jokabide berri honen aurrean langile interesen zaindariak bide berriak urratzen hasi beharrean daude. Alferrikoa litzake betiko bideak jorratzen jarraitzea.

Batetik, sindikatoek eta langile alderdiek, inoiz baino gehiago, batean eta bestean gertatzen direnen berri elkarri ematen eta jasotzen salatu beharko dute. Nazio eta Estatu ezberdinetan jokatzen duten enpresek ongi asko ezagutzen dute lurralde bakoitzean dagoen langilariaren kemena, sindikatoen ahulezia eta beren erabakiak beteazteko eragozpide gutxiene aurkituko duten ingurua. Eraberean, toki bakoitzean eta enpresa hoietako batetan ematen den borrokaren berri beste tokitan eta beste lantegitan zabaltzen hasi beharko dute langile erakundeek.

Bestetik, langile erakunde bakoitzak, beren estratejia eta taktikak eratzeke garaian, kapitalaren jokabide berriak langileei agertu beharko dizkie hartu behar duten bidea behar bezala azter dezaten.

Hori horrela egin denean, gutxiegiz zoritxarrez, ondoren onak ekarri izan ditu beren borrokak. Enpresa bateko lantegi batetan emandako borroka enpresa bereko beste lantegiko langileen laguntzarekin hazi egin ahal izan da borroka.

Hala ere hasieran ikusi ditugun ekintzetan bezala arrisku aunitz dago. Philips mailan, zuzendaritza eta langileen ordezkaritzaren artean egindako elkarriketetan langileen interesak zeharo nahastu ziren zuzendaritzarekin. Korporatismoaren arriskuan ere eror daiteke. Izan ere metal lantegietako adarrean dabilzenak ahanzt dezakete laborantzan edo industria saileko beste adar batean dabilzenak. Enpresa bateko beste batekoak ahaztea ere gerta daiteke.

Enpresa ikaragarri hauek gai dira beren planifikazioa estatu mailan onarrazteko. Eraberean, langilariak beren erakunde bidez eta Europa mailan berea egiteko garaia dute. Nagusiek ez bait dute beren asmoak gizonaren mailan beteazteko posibilitaterik. Langile alderdiak oster, gizonaren neurria zaindu beharrean daude kapitalatik urrutitazteko eta bera xahutzeko. Beste tokietako langileak erabiltzearen edo dabilzenak lurraldez aldatzeko ez dago lantegi bat isterik.

Inbersioak hemen ala han egingo diren erabakitzeke garaian esku izateko borroka luzea egin beharko da lehenik. Langile alderdiak buru egin beharko die Estatu zaharretan gordetzen den eztabaidari. Ez da aski Estadua edo ugazaba ukatzea. Hauen jarraipena ukaziotik datorren oinarri bizietan jarri beharko da gizona eta herrien serbitzurako Europa-ko langilariak inoiz baino flexibilitate haundiagoa beharko du bere helburuak lortu nahi baditu.

D. IZA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Euskalzaletasuna eta finantzak

Ekonomiaren leihotik gure gizartera eta gure herrira so egiten badut, ez dut ekonomiaren estruktura lehorra bakarrik ikusten. Mota izango litzake nere begirada, baldin ekonomiarekin batera eta ekonomiarekin gurutzaturik, gizarte-estruktura, politika-estruktura eta, orobat, ideologia atzemango ez banitu.

Egia esan, ez nuke ekonomiaz hainbestetan idatziko, une berean gizarteaz eta politikaz ari naizela pentsatuko ez banu.

Aldi honetan, irakitan dagoela dirudi gure gizarteko finantza-alarra. Espainiako ekonomia nola doan ikusirik, eta batipat Balore Merkaturan dabilen zoramena go-goan harturik, ez da batere harritzeko, irakinaldi eta zoramena hori gure gizartean ere hedaturik eta nagusiturik automataa.

Jakina, "giro" hau ez dago gizarte guzira hedatua. Baloreen Merkaturako grina, antsia, esperantza eta kezka, dirudunen artean soilik senti daitezke, noski. Halere, azterketa soziologiko on bat egin ez gero, harriturik geldituko ginateke, agian, uste dugun baino jende gehiago Bolsaz arduratzen dela ikustez.

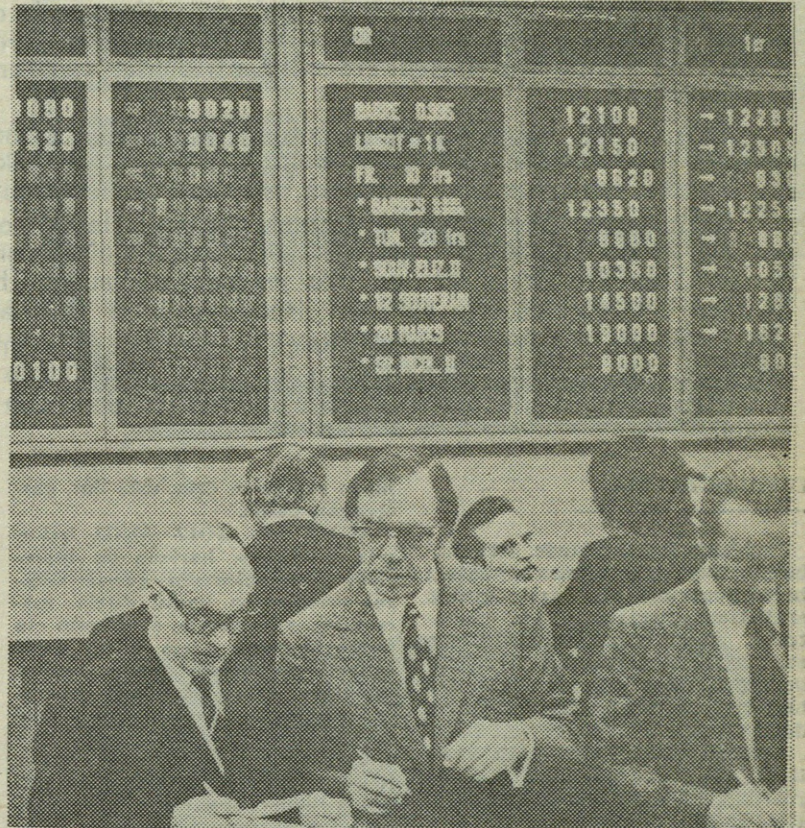
Gure eskualdean, Errioxa, Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroan diru-kapital eskergak nonbait gordeak, ipiniak edo kokatuak zeudela edo daudela, ezin argiagotzeko da. "Gipuzkoako Banketxe Industrialak" mila miloi eskatu zituen jendartera eta, mundu guziki dakienez, bost mila miloi izan dira eskainiak. Banketxe berri honetara sartu nahirik.

Finantzarariak ohartu dira, bai, diru-merkatu honetaz. Baina zeintzuk? Euskaldunok? Bai, zera. Katalanak! "Balore konpainiak" (Sociedades de cartera) perretxikuak bezala sortzen ari zaizkigu, begien aurrean. Bi baino ez ditut aipatu: bat Carfide deritzana; bestea, Bankunion-ek egun hauetan sortuko duena. Carfide ez da gure eskualdeko kapitalez bakarrik osatu, baina hemen hain diru anitz eskuratu dute, non beste bat berria, honako bertarako, gure eskualderako, sortzera omen doan abiada bizian.

Honekin zera agertu nahi dut argiro: euskaltzale askoren dirua dabil inbersio horietan; ez dudarik izan. Euskaltzaleok kultura ekintzatarako biltzen eta elkartzen gara. Baina, nik ez dut ezagutzen, euskaltzale talderik, euskaltzale bezala, euskal estratejia baten baitan, finantza ekintzarako bildu eta elkartu denik.

Gaurreguneko kapitalismoa finantza taldeek gobernatzaren duten sistema da. Esan nahi dut, alegia, finantza botereak bere agintea eta eragina ezarririk daduzkala gizarteko egitura orotan, nahiz politikan nahiz kulturari.

Bestalde, finantza-alarrean indestrian baino errazago da, mota askotariko jendek osaturiko taldeak sortzea. Lantegi industrialak teknika zorrotza eskatzen du eta egun osoak makina artean igarotzea, lantegia aurrera aterako bada. Medikuek, arkitektoak, abogaduak eta merkatariak, ez da batere gauza erraza lantegi industrial berri baten sortzaile egitea. Aipatu jende mota hori, aldiz, bil

Paris-ko Boltsa martxoaren haseran

daiteke, elkar daiteke eta "finantzarako" taldea sor dezake. Profesio horiek guziek joera eta isuri garbia bait dute, dauzkaten ondasunak, ahalik etekinbide onenak diran inbersioetan sartzeko.

Nork ukatuko dit, mediku, arkitekto, abogadu eta merkatari euskaltzale anitz dagoela gure artean? Horien eta beste zenbait profesio liberalen artean diru kapital ugaria dagoela, begien bistan dagoen gauza da. Euskaltzale diranez, zenbait ekintza kulturetarako biltzen dira eta laguntza ere ematen dute. Baina, nork ikusiko du holako talderik finantzatarako, euskaltzale gisa eta euskal xedez, elkarturik? Nola egin horrelakorik, hori burgeskeria itsusia litzakeelarik? Bizkitartean, euskaltzale dirudun horien ondasun biltzaile eta administratzaile, zein eta katalanak etorri zaizkigu.

Burugabekeria eta ergelkeria dela jokabide hori, hitz bitan ager daiteke, gero. Gaur euskaltzale izatea, inolaz ere ez daiteke izan "kultura" deitzen diogun alorrean soilik eta bakarrik ahalegintzea. Kulturagintza serioak, gaurko munduan eta areago gurean, ekonomigintza, hots, ekonomia indarrak eskuetan edukitzea eskatzen du ezinbestez. Eta kultura eta ekonomiarekin batera eta gaineratik herrigintza. Boterea eta agintea bait dira nahi badugu, ez badugu, gizartearen erdi-erdiko ardatzak.

Badut adiskide dirudun euskaltzale suhar bat. Ez dira urte guti esaten niola: "noiz sartu behar duk finantza-alarrean, noiz egingo haiz bankulari?" Muzin egiten zidan, mundu hori —bera industriari denez gero— arbuigarri zizaiola adierazi nahiz bezala. "He-

rrizale denarentzat, arazoa ez duk horrela behatu behar. Mundu hori arbuigarri den ala ez, norberaren aurpegi garbia ilunduko duen ala ez, ez duk hori arazoa. Herrigintzak eta herrizaletasunak zerbitzu gogorak eskatzen dizkik, eta, hiri, agian, hori eskatuko dik gaurregun bizi eta jasaiten dugun sistema kapitalista honek".

Honela erasotzen nion, baina... Horrelako zerbait gertatzen zaiola, uste dut gure herriko dirudun euskaltzale askori. Dirudun klasekoa izan, burgesia izan eta burges bizi, baina burgesiaren, gaurko eta hemengo, egitekoari eutsi nahi ez. Gure gizartetxoan guziok elkar ezagutzen bait dugu, eta finantzeruaren sonbrailupean euskaltzale garbiaren distira itzali edo egingo bait litzake.

Hona, bada, nola geure finantzak besteren eskuetan uzten ditugun. Ez, noski, etekinik emango ez duen eskuetan. Aitzitik, irabazi joriena emango duen inbersioetan. Jakina, horrela gauza biok lortzen ditu: dirua pillatu eta euskaltzale izena garbi gorde. Horregatik dabil —ez horregatik bakarrik, noski— baina, bai horregatik ere, lehengoan nion bezala "hain arlo-te gure herrigintza".

Halere, arestian aurkitu naiz nere lagun zaharrek eta bankulari egingo ote den esan dit. Ez uste izan gero, bere euskaltzale-tasuna txepeldu denik. Begira zer esan zidan, jardunaldi luzearen ondoan: "Euskaltzale muinetaraino izateagatik, burges eta kapitalista serioa bezala oso-osorik jokatzeke prest natxeok".

G. ANSOLA

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

Ideologikeriak eta norkeriak

Gurasoen eta umeen belaunaldi biak oso diferenteak direla, eta elkarri begiz-begi jarririk daudela, esaten nuen. Noizpaiteko diferentziak, beren arteko kontradizio bihurtu direla. Eta kontradizio hauen erdian, hasarreturik, elkarren kontra burrukan hasiak ditugula, jadanik.

Burruka hau, hazaldien arteko burruka normal bat baino gehiago da. Bai bere funtsagatik eta bai bere moduagatik. Burruka honetan politikak dadukan inportantzia ikusteko (agiriko nahiz izkutuko politikak), ez dago teoria konplikatuak ikasten ibili beharrik.

Baina ez politika programatu batek —Euskal Herrian oraingoz inork ez daki, ez zahir eta ez gaztek, gerorako politika garbi samar nola programatu litekeen— ezpada bai, sentiera eta jite sozial eta politiko jeneralek. Belaunaldi biotan, batean eguzki denean, bestean beti euri da, eta aldrebes. Honela gabilta 1960 aldera hasi eta gaur arte.

Azkenean, 60garren urteetako haiek mentalidade diferenteen diferentziak zirela, esango nuke. Eta gaurkoak ere, gehien-gehienbat, mentalidade diferenteen kontradizioak direla. «H» kontuak eta beste, ez dira diferentzia sakonago horren anekdotak besterik. Axala.

IDEOLOGIKERIA

Problema latzak daude. Eta, halar, problemak berak ez baina, haien ingurune eta bazter guziak arakatzeko, jorrazteko eta harrotzeko, diskutitzeko, xehakatzeko eta, azkenean, problemei berei baino inportantzia gehiago zokoei eta bazterrei emateko, joera izugarria dago.

Hormak hautsi eta etxea erortzeaz dago, eta gu, gure diskusio guziekin, teitlatua konpontzera jotzen gara.

Izan ere, gehienetan, problemetan bertan gaitasunik eta trebetasunik ez dugu, diletante hutsak gara, ez jakinak, eta ez dadukagu, problemari berari heldu ordez, haren inguru-minguruekin enplegatu beste erremediorik. Situazio honetan, gauza-ezagumen eta konpetentzia falta, erraz-erraz, gauza guzietan buruz irakaspen ziurren bat irakasten duen zerarekin disimulatu edo «erremediatzen» da: ideologia-rekin. Zenbait eta gai batetan adituago eta jakitunago izan norbait, hainbat gutiagotzat hartzen da ideologia. Hainbat gehiago bere zientziaz. Guziz konkret mintzatu ohi da, eta ez du lekurik ideologien-tzat. Baina berdin aldrebes: gauzaren ezagumen eta entendimendu gutiago, eta are jeneralkiagotzat mintzatu behar, hau da, are ideologia gehiago erabiltzen da. Hau da, are «jakitate unibertsal» (batere ez konkretu) gehiago. Eta are esaldi eta ateraldi borobil, salomoniko, gehiago.

Ia denok diletante hutsak garen herri batetan, ez da harritzekoa, «zientzia unibertsalak» (ideologiak) hainbeste indar edukitzea.

Zer besterik itxaro genezake, literaturako problemak konpontzen, zientzia literariorik azaletik ere ikusi gabekoak badabilta. Pedagogiako problemetarako egiazko pedagogorik ez badugu. Politika gazte adoretzuek badaramate. «Eruditos a la violeta» batzuk besterik ez bagara, filosofian sartu garenok, etab. Gure kultur sorotetan «ume-gorriak» besterik ez badago. Gaizki dagoena, ez da, horiek hori dena egitea. Ahal dutena egiten dute. Gaizki dagoena, horien ondoan eta aurrean zientziaz hornitutakorik ez egotea da. Gida eta orientatzaileak ez egotea. Eta besteok, gure lanetarako prestamenik gabekook, lan probisionalean bakarrik ari garela, errazegi ahaztea.

Lehenago esandako belaunaldien arteko elkarrizketa eta komunikazio faltaz gainera, hori dena. Hortan gara: «gazteak ez jakinez, eta zaharrak ezinez, doaz egitekoak deseginez».

Badago beste zerbait oraindik, problemetan sakontzen (egin genezakeen apurra ere) uzten ez duena: problema denak sujetibizatzea.

PROBLEMAK SUJETIBIZATZEKO JOERA

Gazteek joera gehiago dute ideologikeriara, zaharrek baino. Problema ikuragabeki sujetibizatze-ko joera, aldiz, zaharengan ge-

hiago sumatzen dela, uste dut, gazteengan baino.

AGUR edo GOIZ ARGÍ irakurritz, esaterako, hartzen da inpresioa, gure katramila guziak arrazoi pertsonalen kontu direla, marrokeria, ziraunkeria, satorkeria eta beste hamaika keria direla gaitz guzien iturburuak. Maila hortan mugitzen dira behintzat, jeneralean, haien azterketak. Baina aski da AGUR eta GOIZ ARGÍ horietatik irakurtzea, eta ANAITASUNA, ZERUKO ARGIA edo HERRIA-rekin konparatzea, edo euskal gazteria zerbait ezagutzea, hain mentalidade diferenteen artean konfliktuak nahitaezkoak direla, pentsatzeko.

Haatik ere, problemak sujetibizatzea ez da zaharren edo eskuindarren pribilegio. Itxuraz, itxura objektiboagoa agiri dute, baina «ezkertiar» batzuen esplikazioek ere askotan problemak pertsonalizatzen eta sujetibizatzen jotzen dute funtsean. Modan dagoen zenbait ideologiak berak ere horixe errazten bait du. Alegia, hitzetik hortzera esango dizute, problemak objektiboki aztertu behar direla, ez dela sujetibizatu behar, etabar. Baina gero esplikazio guziak «burgeskerian» akabatzen dira. Ikus ezazu HERRI GAZTEDE-ko zenbait azterketa. Burgeskeria, berriz, modu askotara aipa daiteke. Baina ia beti erabiltzen dizute esanahi sujetibizatuarekin ezazik, esanahi guziz pertsonalarekin eta sikologizatuarekin ere. Dugarik gabe kontzientziari, klasetasunari buruz-buruz, beregaintasunik ezagutzen ez zaiolako. Burgesok beti erreazionarioak dira, beti autoritarioak, eta beti mamutaz gaitzotak. Egia da, hitz horrek Euskal Herrian hartu duen usadioarekin, ez dela posible burges bat pertsona dezentetate izatea. Izan ere, sikologismorik sinpleena izkutatzen duen sasi-konzeptu hitzetan bukatu du hitz horrek, historiarekin harremanik gabe. Seinalerik nabarmenena, hitz hori irain edo insulto bezala erabiltzea dugu: «hi burges bat haiz», «halakoa burges tzar hutsa duk». Edo-ta, historiari burgesiarik ezagutzen ez zuten garaietan ere, burgesak barra-barra aurkitzen dizkizute: bistan dago esanahiaren aldakuntza.

Problemen une bereko ideologizapena eta sujetibizatzea, une berean ideologismo eta sujetibismo nahiko gordinak erakutsiz, ez da «ezkertiarrena» bakarrik. «Ezkertiar» horiek teoriaren mailan inork baino nabarmenago egingo dizute nahasketa hori. Baina egunoroko praksian, kasurik nabarmenena, ez-pairik gabe, «txartel» banakuntza dugu. E. Osak zuzen salatu du, «batzuek oso gogoko lana dutela, jendea familia politikoetan klasifikatzea». Honelako sorpresak egunoro hartzen ditugu: ZERUKO ARGIA «aldizkari kristau-demokrata» dela (Haranburu-Altuna), oraintxe enteratu naiz. ETOR «jesuita» zela (Zelaieta, LUR, E. Aierbe). Ikastolak «marxistak» direla (Arenaza), etc. Klasifikazio hauek, letra inprimatuz baino gehiago, esamesen bidez zabaltzen dira, eta iraunkortasun haina aldakortasun bizi eduki ohi dute. (Ez

dago esan beharrik, klasifikazio denak ez direla besterik gabe okerak).

Hau ere, jeneralean, problema bera alde batetara utzi, eta haren ingurumarekin enplegatzeko modu bat izaten da. Batez ere, klasifikazio hauek susmo sinple eta oinarriarik gabekoei obedituz egiten direnean, «ezkil hotsek esaten dute-netik» (E. Osa). Eta gehienetan halaxe egin ohi dira.

Honelako klasifikazioak ez dira beti «txartelaren» moduan egiten: judizio alderdikorregiekin ere gauza bera egiten da, funtsean. Uste dut, ni neu ere behin baino gehiagotan erori naizela huts hortan. Baina erori ez naizen kasu bat hemen aipatzea, barkatuko dit noski irakurleak. Ibon Sarasolaren Euskal Literaturaren Historia-n esaten den guziarekin konforme ez nagoena, franko garbi erakutsita nago. Baina Azkarraga-tar Pelik ez daduka, erakutsi dudana baino gehiago zergatik ikusirik, GOIZ ARGÍ-n. Eta Euskaltzaindiaren komisiorek liburu hori saritu badu, bidegabeko iruditzen zait, sariztapen horren kontra nire izena ataraztea.

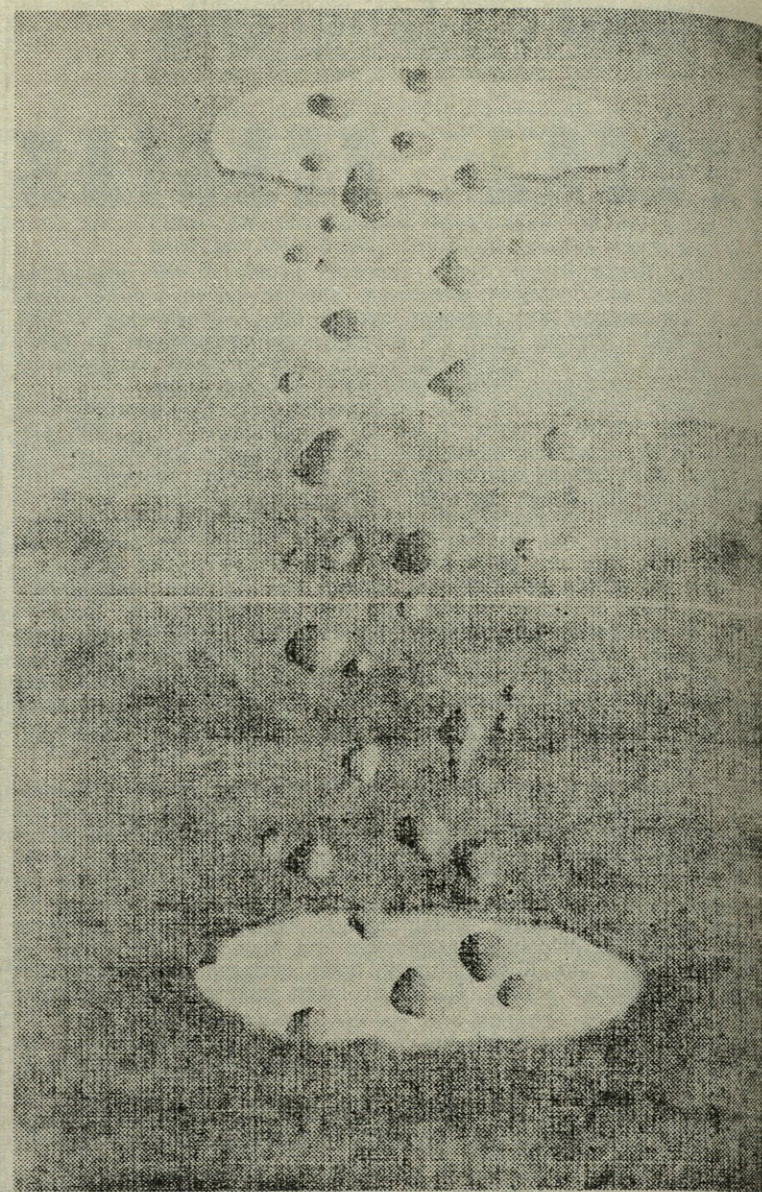
Beraz, problemak pertsonalizatze-ko eta sikologizatzeko joera gogorra dago, horrela problemak bestelakotuz eta faltseatuz. Hau ez da harrigarria: hain zuzen gure egoera sozialean inguratzen gaituzten kondizio sikologikoengatik berengatik. Persegizio giroak, klandestinitateak eta klandestinismoak, informazio agiriak ezak, lanaren gehiegia eta segurantzirik ezak, ditugun medioen eskasiak bezalaxe, horixe errazten bait digute. Gainera, gauzaren beraren edo problemaren beraren azterketa sakonagoak zailak dira, sustraiak argitu nahi izanez gero, sustraiak ia beti lurpean izkutatzen dira-ta: eta euskal «lurpe soziologikoa» konplikatu bezain misteriozua eta korapilatua da.

BERRIZ ERE AMORRAZIOA

Beraz, problema asko eta haundiak dadukagu, problema zailak dadukagu, eta ez dugu gauza haundirik egiten, problemaotan argirik egiteko. Alderantziz, lan asko egiten dugu, iluntasun gehiago sortzeko: arazoak neurri gabeki ideologizatuz eta sujetibizatuz. Problema inguruak beti problema bera baino inportanteago bihurtuz.

Problema hainbeste ideologizatzearan edo hain itxuragabeki sujetibizatzearen kausa inportante bat, berriz ere, amorrazioa da. Euskal kulturaren langileak, zaharrak nahiz berriak, amorrazioz beteta agiri dira. Arrazoi diferenteak edukiko dituzte, noski: elkarren amorrazioz bait daude. Baina amorratuta denak daude, ikus daitekeenez.

Kintanaren Ukronia ez zegoen amorraziorik gabe idatzita, eta ez dago hura gabinetean, amorraziorik gabe, pentsatutako gauza bezala hartzerik. (Kintanaren «ideologiaren» espilu garbi antzean!). Eta sortu zituen erreazioak ere ez ziren amorraziorik gabekoak izan. Euskal Literatura 72-ko Haranbu-

ru-Altunaren Hitzaurrea ez zait amorraziorik gabe idatzitakoa iruditzen. Eta Mitxelenaen erreazioa ere ez zen amorraziorik gabekoa. Arenazak dispartzen dituen arrazoiak ez dira amorraziorik gabekoak, etab. Adibide moduan bakarrik aipatzen ditut guziok.

Ez noa ni amorrazio hauek zuzenestera edo gaitzestera. Konstatatzen bakarrik, oraingoz. Dugarik gabe, bakoitzak bereari oneritzioko dio. Baina beste honek ere duda haundirik gabekoa iruditzen zait: Ukronia inspiratu zuen amorraziorako arrazoiak falta ez bada (ta ez da falta!), Ukroniak berak

irakurle askoren bihotzetan inspiratu zuen amorrazioari ere, arrazoiarik ez zitzaioala falta. Iruditzen zait, behintzat. Eta berdin Haranburu-Altunaren Hitzaurrearekin edo ANAITASUNA-ko (zenb. 245) Larresororen tesiak direlakoarekin. Hau da, gure egoeran amorrazioa zinez konprenigarri da, alde batean eta bestean. Konprenigarri eta gehiago. Baina amorrazioak amorrazioa bizitu ohi du: batzutan halaxe komeniko da, gehienetan ez, eta zaila da «haserretu eta bekaturik ez egitea».

Joxe AZURMENDI

“ZAZPIRIBAI” ENDAIAN

Apirilaren 17an, gaueko 9etan, Endaiko «Varietés» zinema lekuan, «Zazpiribai» deitzen den espektakulua agertua izango da. Aurretikako aipamenetan adierazi zen bezala, espektakulu hori kantuz, dantzaz eta poesiz osatua dago. Bertan parte hartzen dutenak, Bidasoaz bi aldetako kantari eta soinuari ezagunak dira. Horrela, Manex Pagola, Peio Ospital, Pantxoa Carrere, Iñaki Ur-tizborea, Patxika Erramuspe, Ugutz Robles Arangiz, Xabier Lete, Lurdes Iriondo, Benito Lertxundi, Loli Ansa, «Argia» dantzari taldeko dultzaina-jole eta soinuariak, etabar.

Lehenago, urtarilaren 29an Baionako teatro munizipalean «Zazpiribai» jokatu zenean, mugaz hemendikako zombait jende sartu ezinik geratu zen, hainbesteko jende multzoa bildu baizen teatro-ra. Oraingo hontan, egun hartan Baionara biltzeko betarik izan ez zuten guztientzat jokatu izango da, bereziki. Horrela ba, inguru hauetako jendearentzat Endaia oso toki egokia izango delakoan hautatua izan denez gero ea espektakulua ikusteko intentzioa dutenek aurretik sarrera eskuratzeko alegia egiten duten.

Endaiko emanaldi honekin, alde aurretik erabakia zegoen zikloa hestean da. Horrek ez du esan nahi aurrerago ere beste zombait herritan «Zazpiribai» agertua izango ez denik; hala ere, ekainaren hasieran, Baionan, ikastoletaz arduratzen den «Ikas» erakundeak prestatuko duen beste emanaldi batekin, programazioaren zatirik garrantzitsuen osaturik geratuko da.

Horrela ba, garai egokia dela uste dugu euskal kanta eta soinu zahar eta berriak maite dituztenak Endaia aldean biltzeko.

G. L.

MENDI - MENDIYAN

Bizkai aldea eta batez be Bilbo aldea urduri bizi baten daukagu. Hil honen 29 eta 31 egunetan donostiar gazte baten, Joxe Mari Usandizagaren euskal opera bat entzun eta ikustekoak gara.

Azken alderako urte honeitan aldakuntza haundia izan ditugu gure Bilbo honetan. Amaikatzeko gauza aipatu genezakeen arren, bat bakarrik aipatu dot: Lehenago be euskal-zaletasunaren aldetik gauza haundirik ez ginan baina, lantegi keak eta behetik gorako indarrak nagusitu ainean, hemengotasa be galtzera eroan ginuezan. Baina sustraiak ondatu arte ezin daiteke ezer zehatz igartuta dagoenik esan eta oraingoan ernemin barriak nabaitzen ditugu: Bilbotarrak Usandizaga-ren "Mendi-mendiyan" euskal opera emotekoak dira. Ez da gauza haundiegia, ausaz, baina ezer be eza baino gehiago da. Etzeko musika doinuak aurrera ataraten saiatzeak ez deusku kalterik ekarriko. Horrek ez gaitu gagozan baino desjabetzeagora eroango.

"Mendi-mendiyan-en" sortzea ez zan beste munduko gauza izan, bai zera. 1886 garrenean hasirik, Bilbok "Sociedad Coral" bat eukan. Gizondurik egoazala erakutsi nahirik, zerbait egitea erakagi eben, baina entzutea izan behar eban. Abeslari talde horren zuzendaria Joxe Power genduan sasoi harreitan. Berak asmau eban langaia. Berak idatzi eban geroagora euskal opera izango zanaren letrea. Musika alderdiari begira nori emon oster horrelako arazoa? Donostiar gazte bat etorren su ta gar, gora eta gorako gara betean: Joxe Mari Usandizaga. Berari eskeini eutsen eginkizuna. Hogeita bi urte eban lanari azkena emon eutsonean. Beste gipuzkoar batek euskeratu egin eban. Gitxitan entzungo genduan gipuzkoar horren izena: Pepe Artola dogu. Beste euskaldun batek, gure txokotik kanpora Paristik eta ibili zan euskaldun batek egin zituan agerrialdien jantzi eta bestelakoak. Eta ondino be bizirik dagoalako, ezingo dogu bere izena ixilpean itxi. Opera arazoetan asko ikusi eta ikasi ondoren Usandizagaren "Mendi-mendiyan" jantzi ebana Eloi Garay dogu. Bilbon bertan bizi da. 1910. maiatzaren 21ean, "Campos Eliseos" antzertokian emen eben lehenengo. Eginkizunaren eta lanaren astunena euren gainera hartu ebenak, Bilboko "Sociedad Coralekoak" izan ziran. Egun haretan bakarka abestu ebenen ar-

tean bizirik daukagun bakarra, orduan ondino mutiko ta "Txiki-rena" egin ebana, gaur be bizirik daukagu. Kosme Duñabeitia deritza.

Bada beste zeratxo bat be jakin beharrezkoa: Lehenengo abestu ebenak, guztiak ez baina gehientzuenak, bizkaitarrak genituen. Oraingoan alderdi askotakoak dira. Honeitxek dira bakar abesleen izenak: Andrea, Ana Maria Ruiz de Chacon; Joxe Mari, tenor abotsduna, Xabier de Solaun; Gaizto, abots behearena, Julio Catania; Juan Kruz-ena, Isidoro Gabari; Kaiku, Pablo Laca; Txiki, Mikel Anjel Unzué; Artzaina, Ramon Aginaga. Orkestaren zuzendaritza, Urbano Ruiz Laorden-ek; agertokiko zuzendaritza, Luix Mari Iturri; Agertokiko musikaren zuzendaritza, Juan Joxe Aparizio; Ixil-esalea, Paskual Barturen; argiarena, Inaki Gutierrez; agertoki jantzi arazoetarako maiu, Tomas Adrian Malo; dantza alderdiak, Ballets Olaeta; abestaldekoa, Bilboko Sociedad Corala; eta guztien jantzigarri, Bilboko Orkestra Sinfonika.

Saiaketak jo ta su bizian doaz eta saiaketa bete egin dauke. Hil honen azken egunetan, 29an eguen gauaz eta 31, larunbat gauaz emongo deusku donostiar Usandizaga gazteak egin eban euskal opera bizi hau.

Musika ez dogu guztia, ezta gitxiagorik be. Badakigu amaika aldiz folklore hutsaren maila desjabetzaren katea bat baino besterik be ez dala izaten, baina kulturaren alderdi bat dogunez gero, ez dot uste gure musikaren arpegia hautsez zikintzen itxi geinkeanik. Gaurko egunean euskal musika atsegin ez entzun ohi dogu. Zaharra dala, abestaldeena dala edo barria dala, beti entzuten dogu atsegin. Baina nik itanduko neukena bestetxo haxe izango litzake: "Mendi-mendiyan" dala-ta hainbestearainoko musika-zaletasuna itzartu jakunez gero, noiz ikusi eta entzungo ete ditugu barriro Guridiren "Amaya" edo "Mirentxu", Eskudero-ren "Zigor" eta beste antzeko batzuk? Euskal musikak gorakadea hartu dabela esan geinkenez gero, aurrerago be joko ete dogu? Euskaldunen eskuetan egongo dala esango neuke. Beste hau behintzat gure eskuetan dago: Azkar bagabiz Usandizagaren "Mendi-mendiyan" entzuteko aukera eukiko dogu.

JAIZKIBEL

PASAIAN IDAZLE BAT JAIO DA

KOLDO IZAGIRRE

Altzatarra. Pasaia Antxon bizi da hamabi urtez geroztik. Hemeretzi urte ditu eta "Filosofia y Letras" delakoa ikasten ari da Donostian. Lehenik zerbait eginik bazuen ere, oraingo honetan argiro azaldu zaigu bere zereginetan: Donostia-ko "Biblioteca Municipal"-ak eratuak lehiaketan lehen saria eskuratu du ipuin mailan eta aipamen berezi bat poesian. "Juvenil" mailan denen garaile gertatu da. Beregan jo dugu iritzi eske.

—Zorionak, Koldo. Bi sari irabazi dituzu, bat ipuinena, eta bestea olerkiena.

Nola sentitzen zera gehiago, idazle ala poeta?

—Poeta sentitzen naiz batipat. Badakit aitormen arriskutsu xamarra dela, zeren eta poetak beti eduki ohi du fama alu bat. Halarik ere, sinistuta nago prosaz olerkia egin daitekeela.

—Zerk eragiten zaitu idaztera?

—Ene barruan borroka bizian dabilzaten kezkek, eta gure inguru tristeak, herriak sufritzen duen hainbat injustiziak.

—Beti kontsideratu izan da ipuina literatura kaskartzat, nahiz eta Guy de Maupassant, Chejov, edo Barojaren ipuinen garrantzia inork uka ez. Ipuilari bezala, zer derizkiozu?

—Ipuinak ezin dezake nobela baten luze-zabalera har, ez eta haren sakontasuna ere. Dena dela, nerretzat oso da garrantzitsua ipuina adierazpide bezala. Gainera, ipuinak badu halako zailtasun bat, errazkerian ez erortzekoa, hain zu-

zen.

—Zure olerkiak irakurri ondoren, gizonagatik preokupazio bat ikusten da. Zer esan dezakezu hortaz?

—Haizea baretu egin da, gizona mututu. Haren protesta isilez ez da zeru-mugarik suntsitu...

—Bai, gizonak, gizon osoak kezkatzen nau. Horregatik ahalegintzen naiz muturkerietatik baztertzen, ezker eta eskuinekoetatik.

Guztiz ere, idazleak gizon konkretoa bilatu behar du, eta noski, gizon konkretok mila mutur du.

—Existencialismoaren influentzia ala?

—Dudarik gabe, existencialismo-arekin ezagutza egin nuenean astinaldi gogor bat jasan nuen. Camusek berak badu zer ikusi honetaz. Bainen oso kontuz ibili behar ukan dut, existencialismoak etsipen bat bait dakar gehienetan. Eta gizona, idazlea zer esanik ez, ezin daiteke mundutik urrun.

—Zein dira gehien kutsatu zaituztenak idazle-lanetan? Eta poesia-gintzan bereziki?

—Idazteko barne irriki bat ukan dut betidanik. Hasiara batetan erdaraz aritzen nintzen, bainen etxeko giroaren eta zenbait lagunen eraginez euskerara itzuli nintzen. Ikasketak gogorra izan zen. Literatura zaharra poliki aztertu dut, eta asko ikasi. Bai eta herri-literaturaren ere, bertsoetan.

Letek barne-barnean jo ninduen. Geroztik anitz influentziak ukitu nau, Spriurenak batez ere. Mikel Lasa oso gogokoa dut.

—Zuk dudarik gabe, heldutasun bat lortu duzu. Esan itzazu zeure bilakaeraren puntu garrantzitsuenak.

—Poesia hautatu nuen lehenengo, errazena delako eta anarkia itotzen ez duelako. (Geure artean anarkista bat nauzu). Oso poesia arinak ziren, amodiozkoak eta protesta aingerutsu baten giroan moldatuak. Poesia gero eta gehiago landu dut, nolabaiteko heldutasun bat lortu dut, teknikaz batez ere.

Nobelak tentatzen nau egun, beregan literatura-sail guztiak biltzen direlako.

—Eta ia bukatzeko, Koldo, zein da euskal literaturako etorkizunaz zure aburua?

—Literatura hutsaren etorkizuna ez da hain erraza igartzea. Soraketak ez du langile askorik. Arestiren jarraitzaileek, Kintanak ez bestek, ez dute lan berezirik egin.

Nobelagintza orain hasten ari da. Literatura, gauza argia da, irakurlearen du etorkizuna. Eta irakurlearen ugaltzea... bainen hau arazo luze bat dugu.

—oOo—

Guk geure aldetik espero dugu lanean jarraituko duzula eta hortara animatzen zaitugu. Zorionak, eta ea noiz dan hurrengo fruitua.

«Ezin bada kantatu bizitzari, ezin bada bizitzetik bizi, hil gaitzen harengatik!»

XABIER PORTU

"badator udaberria"
TRESILLOAK...oso merke

"1973rako berri berriak"

MOD.
ITALIANO

15.375 pezeta edo hilean 630

MOD.
SORRENTO

22.750 pezeta edo hilean 750

MOD.
SORAYA

29.550 pezeta edo hilean 950

EZ DAUZKA BESTE INORK

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

MORAZA, 3 eta 14 an

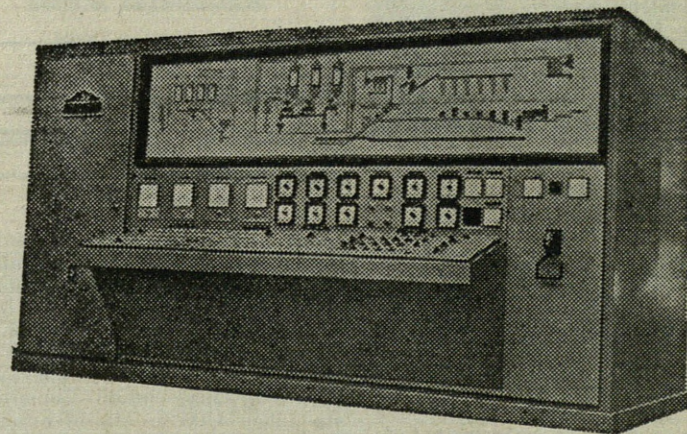
SAN MARZIAL, 12 an

DONOSTIA

IRUN

ERAMAN ETA EZARRI DEBALDE GIPUZKOAN ETA NAFARROAN

askoz ere merkeago eskura ordainduz

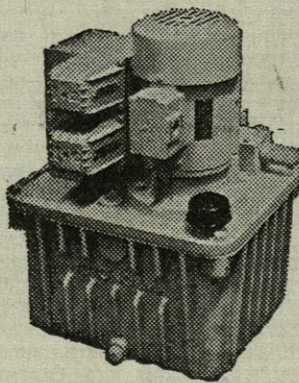

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

GARBE-LAHMEYER
WUPPERTAL-ALEMANIA'ko
Etxearen banaketa ta
teknika laguntza

Banaketa ta Teknika laguntza:
REX-ROTH GMBH Alemania
RUHRITAI Sp A Olio-Indarra. Italia
TUROLLA Sp A. Italia

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolas'okieta (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 ari) ta 351800
Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15-SAN SEBASTIAN
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
Eulio Sordana, 18. Urrut. 220835-83
VITORIA

ESTABLECIMIENTOS PERRETERIA

ayestaran

DONOSTIA

BURRI-SALGAIAK

Urbista, 25

ELECTRODOMESTICOS

ETXERAKO ELEKTRO-TRESNAK

Urbista, 27 - Isabel II, 2

RAILITE

LEGEZKO
ZABALTXAILLEA
Aldacenea, 4

Urrutizkiak:

44300 ta 426767

pasai donibane

KOLDO IZAGIRRE

Joan den astean, «VII. Literatura-Lehiaketa gazteentzat» ospatu zen Aurrezki Kutxaren babesean. Honako jaun hauek osatu zuten mahai-burua: F. Sagarzazu, Karlos Arruti, Eulalia S. Agustín eta Jose M.ª Aranaldek.

Ipui sailean, Koldo Izagirrek, Pasai Antxoko 19 urteko gazteak irabazi zuen «EGUNKARI 72» ipuiarekin.

Olerki edo poesia sailean, alpa-men berezia jaso zuen idazle gazte honek, «HAMABI GOGOETA» olerkiaz.

Ez dugu personalki Koldo Izagire ezagutzen; baina, asteroko hontan Pasaia Antxoko berriak idazten dituela jakin dugu. Bai ondo idatzi ere!

Hona bada, Gipuzkoako alderdi erdaldunduenetako batean, EUSKAL idazle hazio loratzen ari zaigula. Zorionak hiri Koldo adiskide ezezagun hori eta E-K-I-I-N aspertzekel!

PRINCIPE DE VIANA

Hau duzu, irakurle, Nafarroako Diputazioak zabaltzen duen hilero-ko baten izen-burua. Sosik kobratu gabe har dezakete nafartarrek hilero-ko hau. Lan dotorea eta ikas-pled ederra euskal probintziaren agintarientzat!

Azkeneko alean, Jose M.ª Satrustegi idazle ezagunak, hau dio maisu batzuen jokabidea salatuz: «Eratsun-go maisuak, etxek etxe idazkiren (kartearen) bat zabaltzeko asmo maltzurra izan omen du, gurasoak euren haurrei euskeraz ez mintzatzeko esaten».

Eratsun herririka hau Leitza inguruan duzu eta gure herrian bizi diren Batista Mariezkurrena eta bere arreba hor sortuak dituzu. Afe berean, honako hau idazten du: «Duela lau bost urte bakarrik eskolan euskeraz hitzegin zuen haurrari konpatzaren orratz muturrekin mihia (mingaina) hartu eta ahoa odoldu zion maisua ere ezagutu dugu, zoritxarrez, gure artean. Euskaldunen semea hau ere...».

Gu lerro hauek irakurtzen ari galararik, ezin sar buruan honelako jokabide maltzur eta zitalik, egun izan daitekenik. Arbuigarriak eta nazkagarriak benetan! Areago euskaldun seme izanik!

Zergatik ez duzu, Eratsun-go maisu jaun horrek EUSKERAZ zerrorrek ikasten! Zure sasi jakinduriaz, euskera mespretxaraziz Herri guztia bortxatzea baino hobe zenuke!

Kalte ikaragarria egin diote horrelako kasuak euskerari!!

Nola errepara daiteke Eratsun-go maisuak egindako malturkeria hau?

XANTI LAZKANO

Martxoaren 24ean, «Arrateko igotza» ospatu zen. Gure herrian bizi den Xanti Lazkano txirrindulari famatuak irabazi zuen. Gogoan izaten badugu, 1957 urtetik (urte hontan Jose Mitxelena irabazia) ez zuela Gipuzkoar batek sari hau jaso. Merezimendu gehiago ematen dio Xantiri sari hau irabazteak.

Har beza Xanti adiskideak gure zorionik bereziena!

AGUR Dn. JOSEBA

Orain arte PYSBE lantegiko izandako parejetan (Ciclón eta Ráfaga) eta Serrat-ek berriki erosiak, Dn. Joseba Beobide apaiza, Terranobarruntz abiatu zaigu, aurreko urte-etan bezela. Ondo izan, eta ez zazula umorerik gal!

INALURRETA

arrasate

AZKENEZ ETSITU DUTE

Hilabete mordoxka polit batez (urte pare bat bai, noski) zirkulazio errodatu delakoan arrisku bizi zena azkenean kompentzea erabaki dute. Bazen garaia!

Zigarrolatik San prudentzioruntz den lehenengo zubian (dakigunez aspaldi baranda galdua eta pisa zeharo ondutua zeukan) azkenean ikusi ditugu bide konpontzaileak edo, beren egin beharretan jo eta ke (behar bada ke handirik gabe baina, tira!). Burokrazien akatsak.

HERRI FAMATUA

Erdaraz «Villa de Mondragón» deitzen zaio gu bizi garan Arrasateri, eta batzuetan Mondragon izenakin eta besteetan Arrasatekin, bietara, deritza. Aberatsa noski, bi eratara deituta ezagutzen baita gure herria.

Bietara deitu, eta lau aldetara zabaldu bere izena, ugaritsuak izanen gara, besteek multiplikatzaren bitartean gure fama «koa-dratu» egiten baita.

Azkenengo aldizkarietan ere gure herriaren gain zerbait agertu da.

Mundu guzira gure begira dago. Zergaitik ote? Orain gogoratzen naiz nere aita-xaunak esaten zeus-tanarekin: «Behin batean bazan... izena zeukan gizon bat, diru gabea zen, zer galdurik ez zeukan ta hasi zen zerbait egin nahian, baiñan inork ez zion laguntzen. Azkenean lan neketsua egiñaz ...»

dirua egin eban. Orduan danok Don esaten eutsien, eta jendea laguntza eske etortzen jakon baiñan berak ezer ez zeukienei bakarrik ematen eutsien.

Ez ote dago hor sekreto zertxobait?

MASKELU TALDEAK-5

beasain

SOINUJOLEAK

Bai! Martxoaren 25eko eguerdiko 11,30etan Soinu-jole sail bati entzun ahal izan genion. Usurbe zinean. Bikondoa Maixuaren eskola osoa ikus ahal izan genduen. Lehen zatian, soinu-jole bakartiek ihardun zuten. Hiru beasaindar: Inmakulada Odriozola, Juan Inazio Zumarraga eta Julian Urkizu; eta bi ordiziar: Begoña Aierbe eta Jose Inazio Aierbe (hau Europako txapelduna bere mailan). Gure ulermen laburrerako denak jo zuten bikain bakoitzari zegokion mailan eta bereziki azkenekoak.

Bigarren zatian berriz, Soinu-orkestarari entzun genion bere Maixu eta Zuzendari den Migel Bikondoa jaunaren zuzendaritzapean. Hogeita gehiago soinu-jole batera. Orkesta bikaina!

Rossini-ren doinuak iaiki astindu zituen eta Bikondoa beraren «Donosti da donoki» ere bai, beste zenbait konponketa berak eginikoak tartean zirela.

Jaialdiaren aurkezle Jesus Lete «Ibai-ertz» jauna, beti bezain egoki eta jator. Aretoa erdizka bete zen. Merezitu zuen gehiago! Dena den, gure artean ez-ezagun samarra zen atal bat ikusi eta berari entzun genion, hots Soinu-larien Orkestarari. Une batez, Alemanian edo Italian geundela zirudien, baina, bai zera! Donostiakoa zen Orkesta, zenbait gipuzkoarrez osatua eta Goierritik (Beasain eta Ordiziatik) bereziki hornitua. Ez genduen uste herrian eta ballaran horrenbeste soinu-jotzaile zegoenik!, eta are gutxiago, maila hortakorik! Zorionak bada Bikondoa jaunari eta bere ikasleei ari duten lanagatik eta ea Europako sariak eta mundukoak etxeratzten dituzuten! Hala opa dizuegu.

ZAPATARIKO BIDEBIRA

Zapatari deituriko etxe-aurrean (Indar lantegiaren ondoan) bereal-diko bidebira txarra zegoen gure ezaguera baino lehenagotik ere. Lehen ordea, banaka ibiltzen ziren beribilak baina orain milaka. Duela zenbait urte, haurren bat edo beste ere hil zen bidebira horretan, eta beste zenbait mutur-jotze ere izan dute beribilek elkarrekin. Bira itxia baino ere, ikuskizun gabeziagatik da txarra. Azkenean ere, Udaletxeko berrietatik jakin ahal izan dugunez, ZAPATARI eta MURUENA-MAIZENA etxeak bota eta bidea zabaltzea erabaki dute. Dagoen ibil-lirako mesede handia izango da eta oinezkoentzat espalo bat egiten badute, ez da kaltetan izango, orain ez dago oinbiderik eta.

MURUMENDI

bilbao

BILBAO ETA EUSKERA

Bilbao erdal giro batean bizi dela, denok dakigun zerbait da, noski. Industrializazioa hasi zenetik Espainiatik jende asko etorri baita, eta zer esanik ez azken urteetan. Gaurregun ere, nahiz eta gutxiago, oraindik etortzen direla esan dezakegu. Problema ez da etorri ala ez etorri, etortzen direnak gure hizkuntza, nortasunaz eta izaeraz ohartu ditezake, baizik.

Dena den, ez gaitezela pesimismo batean eror, eta euskal erakunde zenbait aurrera dijoala ere konturatu gaitezene. Euskal Kultur Mintegia, Euskaltzaindia, E.K.T., eta abar. Haei eskerrak, gazteak eta hain gazte ez direnak, euskera ikasten ari dira, euskal giro batean hezitzen.

GELDIUNEAK

Aspaldi hontan gogor dabilta langileak. Euskalduna, General Electrica, Bakcok-Wilcox, Scide, Cadenas y Forjados, Astilleros eta Naval lantegietan geldiu-neak ukan dituzte, beren eskubideak errespetatuak izan ditezene. Navalean hiru mila dira bi hilabetetarako bidalitako langileak. Ez da nolana hikoia izango, zenbait familiaren larri ueña.

APARKAMIENTO BERRI BAT

Herri hontako Udaletxeak bere-bilak uzteko toki falta konpontzeko, tresna berri bat erosi du, kanpoan «grua» deitzen dioten tramankulu horietakoa: Oso da egokia, ustekabeen berehala eramaten dizu kotxea toki seguru eta aparteko batetara. Gerokoa, badakizu...

UDABERRIA

Heldu zaigu udaberria, pozgarria, atsegina. Baiñan, denentzat ote? Zenbaitentzat, estudiantentzat «saltsa» garaia esamien gatz eta piper eta guzti; langillentzat egurraldi aldia ere ez ote da?

LIZARRA

saldias

GURE TXOKO SALDIAS

Bizia ibiltzean agertzen omen da. Nik ez dakit zerengatik, baiña gu ere Jabierrera, gizonen egunean, oiñez joan gabe ezin egon gera. Jabierrera oiñez joateak mesede aundia egiten dio gure arimari. Eziketa latza baita.

GOROSTIETARA BIDE BERRIA

Aspaldixkoan aoz-ao dabilen solasa da, aurtan irekiko dutela emendik Gorostietara bide berria edo karretera. Solas bide au egia den ez dakigu. Denborak esanen du.

Guk entzun duguna da, Diputazioak onartu duela, aprobatu duela bide berri ori egitea eta egin sarien erdia, amar urtez ordaintzeko, eskatu diela inguruko erri auei. Geroko berririk ez dakigu.

Naiz ordaindu bear asko izan, nere iritzia da, bide ona bezin gauza aberatsik ez dela lur gainean.

ERRIAREN PINADIAK

Gorritxikikoa orain ari dira bantzen. Ez nuen uste ainbeste zuraje aterako zenik. Orain bikain gelditzen da.

Berreuntzun eta Caltzarra prestatuak daude laraizteko. Aurtan landatuko dituzte. Lan ontan ari dira beuen gain artuta Arretxeko Jesus, Olazarreko Zelestino eta Koskorreneko Gabriel. Oso jokatze ona da erriaren aberastasunak azitzea, utsik dauden terreno eta dermioak leen bai leen landarez betetzea.

A. D.

herrera

ETXEKOANDREAK MUGITZEN BADIRA...

La Paz hauze ugaritik ere bada-tozkigu bizitasun hotsak. Izan ere, hasi berriak dira bertan, Aurrezki Kutxa Munizipalak eratuta, etxe-koandreetzat hitzaldi batzuk.

Haurren heziketa eta sikolojiaz izan dituzte lehen hitzaldiak; nahiko interesgarri, gainera, diotenez. Eskulanetan ere ihardun dute zertxobait.

Hori gutxi dela, Aurrezki kutxa honek Monea baserri zaharrean ireki behar duen sukursalean leku berezi batzuk jartzekotan omen da gisa honetako eginkizunetarako, hots, hitzaldi, sukaldaritza, eskulan, jostundegi, etxe barruko arazo etab...

Beharrezko gauzak betetzeak ez du, noski, txalo berezirik merezi. Gauza normala baita. Eta, alde hortatik, Aurrezki kutxek balukete zer egin oraindik... Baina, tira, etxe-koandreei holako aukera ematea zerbait bada eta ez litzake on aukera hori aprobetxatu gabe ihes egiten uztea.

AFARIAK ETA DEPORTEA

Ez zazuela pentsa C.D. Herrera-ko bazkideak afariak egiten bakarrik direla iaioak. Joan den igandean, izan ere, cross lehiaketa bat antolatuta zuten, Banco Guipuzcoano-ren laguntza zutelarik.

Besterik ez bada, igande eguerdiko giroa piztu zuten behintzat. Gazteen mailan F. Sanz-ek irabazi zuen; «seniors» mailan, berriz, denok espero genduen bezala, Artola agertu zen nagusi burutik burura, Mitxelena atzetik zuela. Talde bezala ere herretarrak izan ziren irabazle.

Sariak banatzea diru usaian egin zen. Ez zen inor Banco Guipuzcoano-ren hizki nagusi eta deigarriak ikusi gabe geldituko. Letrero horren itzalean ere egin zitzaion Fidel Acebedori, Cross horren lehen edizioa irabazi zuenari, omenalditxo bat. Itzal bera izan zuten Kresala taldekoek ere beren dantza saioa eskaini zigutenean.

«VAMOS AL MONTE, MUTILAK»

Ez daude lo gure arteko mendi-zaleak, ez horixe. Oso fin ari zaizkigu, besteak beste, ibilaldi politak antolatzen; urte guziko programa ere egun hauetan zabaltu digute. Txalo besterik ez dute merezi horrela saiatzen direnak.

Baina —beti dago «baina» bat gure artean— ez ditugu ondo ulertzen programa horretan azalduriko zenbait gauzatxo. «Mendiko lagunak» ipintzen dute programaren hasieran; gero programa, luze eta zabal, erdara hutsean dator; eta bukatzeko «mendira joan behar degu» ematen digute agurra gisa. Ondo al dago? gaizki al dago? nahikoa al da? gutxi al da? parragarri al da ala ernegarri? Batek daki! Bitxi xamarra behintzat bada.

JO-GU-KAR

ANDONEGI

mutriku

URREZKO EZTIAK

Apirillaren seian Andonegi Egañatar Fermin eta bere emazte Azpiaz Berazaluzetar Piak ospatu dituzte beren ezkontza bizitzako urrezko eztaia. Beren seme-alabak, billobak, eta senidez inguratutik, alaitasun eta elkartasun gozoan igaro dute beren maitasuneko bizitzari asi zuenetiko berrogeita amargarren urtea.

Beren urrezko eztaia egun aundi ontan, gure zorion-agurrik bioz-korrena damaiegu senar-emazte jator eta gure erritarren artean ain maitekor diran Fermin eta Piari.

Beren omenez eta gorantzarezen esan genezakean gorespenik aundiena da; ezkontza bizitzako berrogeita amar urtetan zear, non nai eta beti, jatoritasunez, biotz-garbitasunez, eta sinismen sendoz jokatu dutela; kristautasuna, zintzotasuna eta euskalduntasuna beren elburu izanik.

Fermin «Lekonde»ri dagokionez, oartu eta ikus dezagun bere edesti samurra. Andonegitarr Fermin, azken guda aurretikako alkate izana degu. Alkate zintzo, leial eta zuzena, erriaren gogokoa, erriak aukeratua.

Itzez eta egitez euskaltzale zintzo eta kristau eredu ezin ohea. Alkate bezela ezin ditzakegu aatz bere erriarenganako maitasun, jokabide zuzen eta ikasbide jator aiek. Zuzen eta garbi erabili oi zituan Mutrikuko erri arazoak. Askotan esan oi zuan: «Mutriku geure-geurea degu, gure Eliz Parrokia gure aitona beren izerdi-patsaren buruz auzo lanean egiña, gorde ta zaindu dezagun aalik ondoen gure erria». Esan eta egin. Gauza zaar guztiak berriztatu zituen, goiko plaza aunditu, kanposantua lorategi bihurtu, Olatz balleako bide berriak egitea erabaki, naiz eta ondorengoak bukatu, erriko karkaba guztiak txukundu, eskolak bear bezela antolatu eta abar ta abar... Zenbat aldiz, goizean-goiz, bere lagintzari ekin aurretik, erri osoari jira emanaz, kale guztiak ikusi, bazter guztiak aztertu... Baserritarrakin, arrantza-leekin, apaiz, sendagille edo edozein langillerekin izketaldi luzeak egin, aien gora-beerak jakin edo iritziak jaso, guzia erriaren one-rako...

Orrelakoxea zen Fermin «Lekonde» alkate zalarik. Orrelakoxe gizonak bear genituzke gure errian, batez ere gaur gure erriaren ego-er tamalgarri ontan, guzia gain-beera dijoan une garratz onetan.

Zuen Urrezko Eztaia egunez natorkizute kantari, Zorion-agur biozkorrenak Fermini eta Piari. Orobat zuen seme-alabei berdin senide denari, Goiz gabetako otoitz beroan eskatu diot Jaunari, Bizitz onetan izan deizuten zoriontasun ugari.

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Choquetia

Gataria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

ATEATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

tolosa

IKASTOLA

Berriz ere ikastola aipatu beharrean aurkitzen gara. Izan ere jasan behar dituan erasoak ez dira nolanahikoak. Orain ere lege berriari esker andereñoen soldat, eta seguro sozialak direla bide, presuptoak gaindituta aurkitzen gara. Haiek danak laguntza ofizial bat ez dutelako noski. Baina horregaitik ere aurrera jarraitu beharrean gara, eta behar diran neurriak hartu eta prolema hori zuzentzen saiatu.

Diru bide edo iturriak eratu eta aurrera eraman beharrean gara, ta honetarako sortuak dira bakar batzuek. 1) Industrietako laguntza gurenganatu. 2) Asteroko xozketak. 3) Jalaldiak. 4) Seguroak egin, komisioa ikastolaren alde geratzen delarik, beraz, herritarrok harrera on bat emanen ahal diozue; ea da non artean gure ikastola zutik mantentzen dugun.

HAMABOSTALDIA

Iaz bezala aurten ere, Lizardi-koak hasiak dira beren hamabostaldiekin. Jakin dugunez jende berri anitz sartua da laguntzen, eta joan dan urtekoari ez diola ezereen zorrik izanen, beraz, iazko hazia itsatsi dela dirudi.

Hiru bat soziedadetako gazteak eskenia dute beren laguntza eta ea beste batzuk ere biltzen diran, hokek eraginda.

Hurrengo batean emango dugu programaren berri nahiz aldaketaren bati mugatuta egon.

JAKIN

Nahiz Arantzazun izan bere jatorria eta bertakoa izaten jarraitu, Tolosan sustraiturik daduzka editorial honek, bere bulego eta zuzendaritza. Joseba Intxausti langile pizkorren eskuetan hain zuzen ere.

Joan dan urteko lana ez da makala izan, ala zankoa, ta aurten ere dagoneko hasiak dira bere haurtoak argia ikusten.

Azken liburua (Elkar lanean) «Koperatibak» izenburuakin oso harre-ona ukan duela esan digute eta euskal aldizkarietan jaso diran kritikari kaso eginez gero, ez dago besterik pentsatzerik. Liburu irakurreza, ulerkorra, eta benetan interesgarria.

Ederki azaltzen ditu munduan zear (Euskal Herria barne) kopertibak duten eragina eta alderdi bakoitzean duten bereiztasuna. Arpidedun egin nahi izan ezkerro C/Cuartel n.º 2 Tolosan.

IHAUTEAK

Ihauteak ihaute, aurtengoak joan dira beste bat arte, bitartean gizarte eta euskal arloan saiatzen algerade, Edo zer!

ASENTXIO

deba

Aldi ontan gaxo larri asko izan ditugu gure errian, beintzat Donostia eta Eibarko Kliniketara joan bearrekoak. Ala ere asi dira sendatuta etxeratzen ere eta gure poz-agarra egiten diegu.

Larri eraman bazuten ere, ondo sendatuta etxeratu da Urasandiko etxeokandere jator Z. A. zalea. Andre ezagun-ezaguna da gure errian Egañaren Albizuritar Maria, eta opa on ori guziek izan diote.

Berdin Petrira Aizpurua anderea emengo piano irakasle ezaguna. Donostian degu San Antonio Klinikari, erori eta besoa ausita. Bereala osatuta ikusi nai degu bere etxean, ongille aundi dan emakume kristau zintzo au. Badu gaur, Eliza amak, onelako emakumeen bearra bere bizian gogo guziz era guzietara mirabe zintzoa izan du ta.

Baita Egaña Erramun ere San Antonio klinikari degu. Jaungoikoari eskerrak etxeratzeko pozetan. Kristau zintzo eta euskaltzale gogotsua degu gizon gazte jator au.

Azpeitiatar Sotero ere sendatze-ko itxaropen onez. Ea ba mutil, noliz etxeratzen aizen ire adiski-

deak zai-zai dituk elkar-artean noiz ikusiko eure-eurea dean umore onaz.

Itziartar Erroke gizon gazte jatorra ere egun larriak igarota sendatze-ko bidean degu Donostiako Klinikari. Onek ere izango du etxeratze-ko gogo bizia pasatuak pasa.

Etxeratua baita Rosario Ostolaza andrea ere. Ongi etorri dedilla etxe aldera, orrelako tokiak utzi al izate zorian aundia izaten da ba. Orra zenbat adiskide ditugun egunik txarrenak igarota orain pozetan. Geu ere pozetan gaituzte geure opa ona eurentzat dala.

TENE MUJKA

baztan

MUTIL-DANTZA

Donostiako «Goizaldi» Dantzari Taldeak aurten 25 urte betetzen dituela eta hortaz bere zillar ez-taiak ospatu beharrez, kultura, folklore eta beste zenbait ikusgarri antolatutak ditu. Baztandarrek ere «Goizaldi»ren antolaketa hoietan leku berezi bat ukan dugu, Baztango izena ohoratua izan delarik. Martxoaren 15ean Donostiako Udaletxeko Sala Nausian, Nafarroako Dantzari Elkartearen Zuzendari den Patxi Arraras jaunak Baztaneri buruz hitzegin zuen, denbora berean Arizkongo mutil-dantzariak saio eder bat egin zutelarik.

Patxi Arraras jaunak Baztango ibarraren gauzetaz mintzatu zitzaizun, hemengo herrietaz, ohituretaz eta dantzetaz. Lehenagoko denboretan egiten zituzten eztaietaz eta beren xehetasun guziekin garbiki adieraziaz. Hain famatuak ohi ziren «Ioia» eta eztaio hoietan, Baztan-en egiten ziren eztaietan alegia, zer ohiturak izaten ziren eta nolako besta ederrak egiten zituzten. Arraras jaunak Baztango dantzetaz ere aunitz mintzatu zitzaizun, Mutil-dantzak daukan nortasunari buruz eta bai irri-dantzak ere zein jostakinak diren ederki adieraziaz.

Arizkunderrek Sagar-Dantza, Bizker-dantza (edo ipurdi-dantza) eta Tellerin erakutsi zituzten. Patxi Arrarasek mintzaldia guziz jakingarria, ez genekizkien gauzak ederki agertu zizkigularik. Txalo ederrak ukan zituen. Gure dantzari-ekin aldian ere denen gogokoa izandu zen.

Berriz ere Baztango mutil-dantzak Donostiako hiri ederrean erakutsi ditugu eta egia erran egin-kizun horrek pozez betetzen gaitu. Zorionak Goizaldi Elkarteari, Arraras jaunari eta goraintziak gu ikustera etorri ziren guziei.

M. IZETA

hernani

EZKONTZA

Ez gaituzue ezkontzak aipatu zaile, baina Usurbillen San Estebango ermitan Joxanton Artzek eta Amaia Lasak elkarren arteko maitasun lotura sakramentuaren bidez sendotu dute. Haundi-maundien ezkontzen berri sarri ematen zaigu han eta hemen. Bi gazte hauek beste biderik aukeratu dute. Zorionak. Eta orain elkarlanean poesiari sortuko dutelakoan gaude. Zorionak bioi bihotzez.

IKASTOLAREN ALDE

Aurten ere, urtero bezala, Ikastolaren aldeko jaialdia ospatzera goaz, eta urtero ohi denez Galarreta pelota lekuan, eta Apirilak 8an hain zuzen. Hernanik eta bere ingurutakoek ongi erantzun dute orain artean. Aurten ere Galarretan betekada berdina ezagutuko ahal dugu.

Txorakeriak, alfer eztabaidak alde batera utziaz, gauzak seriozki aztertzea beharrezkoa dugu. Etsai asko du ikastolak, bai guztiok eza-gutzen ditugunak eta baita sasi-iraultzaileak ere, burgeskeria ikusteko beteaurrekorik baino ez duen

jenderik bait bai dago gure artean.

Eta gazteen erantzukizuna une honetan haundia da. Ikastolak akatsak baditu, baina hor dadukagu eta euskaldungoa salbatzeko behar beharrezkoa dugu. Eta mesedez harpa jotzeari utzi.

Anderenoak lanean ari zaizkigu su eta gar, dakiten iaotasunez. Gurasoak aho bete pozez txalotuko ditugu ezpairik gabe. Betor jaialdia, betor ikastolaren alde Galarreta betekoa duen jendea.

INAKI

elgoibar

EGIA GARAILE

«Ongarrik» bidalitako ohar bat jaso dugu eta honela dio:

Urtarrilaren 27an ospatu zen euskal kazetaritza buruzko mahain-inguruan Anaitasuna eta Z. Argia izan ziren agertu zirenak. Hala ere; hain xuxen «Goiz Argi» eta «Karmel» euskal aldizkariak beren ezin etorriaren arrazoinak jakinerazi zizkiguten, bidali zizkiguten eskutitzei esker. Baina eskutitz hau berandu iritxi ziren gure eskuetara eta mahain-ingurua hasi orduan, ez genduen inongo aldizkari berririk.

Ematen dugun albiste hau, Amatiñok idatzi zuena baieztatzearen egiten dugu eta egiari zor zaion amoreagatik.

EZ GAUDE ESKU TXARRETAN

Gure traketskeriak eta kaxkareriak, gure ez jakinaren ezaugarri bezala zelakotan egon izan gara. Bestalde, gure inguruan jakintza eta kulturaren aldeko esloganak ere izanak ditugu «Jakintzak azkatuko zaitu» eta halatsukoak. Baina, oraintsu euskal aldizkari baten irakurriak, badirudi hau guzia gezurtatzen duela. Ikasiak eta herrian eredu izan behar lirakenezan, euskal aldizkarietara joaz, eskandaloa sortzen ari zaizkigu. Lehenagoko bertsolari erdi-moxkorrek bezala, jendea parra (kaso hauegar egiteko bada ere) egin araztearren, euren buruak erdi ezda-kir zer eta «parragarri» geratuaz. Ni ez noa arrazoiak nork duen aztertzeraz. Gainera ez du merezi. Bi eliz-gizon beste bi eliz-gizoni zozokeriak esaten eta zikinkeriak aurpegira botatzen. Konponduak gaude bai. Ez gaude esku txarretan.

Gainera «gizonetik» «gizonera» erdera ederra erabiliaz, baina gure txanponak eurenaganatzeko «GURI» euskeraz, hori bai. Nere herriko euskaltzale jator batek ere horrelatsu egiten du: Tabernan, Euskeraz eta Euskalerria goraldue ezinik, baina, seme-alabei erderaz, baina gutxienean ere txakurrari euskeraz egiten dio, behinik behinean. Hala ere, hau inoiz sotanarik jantzi gabea denez, ezingo gara gehiegi larritu.

PROBOKAZIOA

Amatiñoren atalean irakurri berri dugu, euskaldunok probokazioa pasatzea behar dugula eta ni horretan ba nago ere eta nereki aspaldi erabakia harturik egon arren, atajoan dagoela esan beharko dugu probokazio hori. Probokazioa bai, baina... nori?

Probokazio hori nori dagokion ikus beza bakoitzak.

Gure parrokiari GARIZUMA ITZALDIK eratu berri dira. Talde bakoitzarentzat egunak eta orduak jarri dituzte. Ezkondui, erdaraz eta berdin euskeraz noiz izango den jakineraziaz. Baina hemen dator nere kezka. Gazteentzat hitzaldiak noiz diren bai baina nola izango diren ez du jartzen, horretarako zabaldu diren orrietan.

Baliteke, gu oker pentsatzaileak izatea baina bildur naiz igarriko ote diogun. Nunbait, orain arte eta sarritan esana den «euskaldun fededun» esan ordez «erdaldun fededun» esan beharko dugu, zeren gure herrian gazte euskaldunak ez bide dago.

Baina gure etxeko gazteek, hitzaldi hoietaz zerbait galdetzen badigute edo joan nahia auzaltzen badigute... guk zer esan?

Etxe-Pe-tarrek

Beasaingo

Ikastola

Datorren Ikastaroan (1973-74ean) beren haurrak Beasaingo Ikastolara bidali nahi dituztenek, martxoaren 21etik apirilaren 18ra (biak barne), jo dezatela Erdiko Ikastolara (Erauskin kaleko 4-garrenean.) arratsaldeko 5-etatik 6etara eta asteazken edo ostiralek, edo ta Errekarte-alde edo ta Porteria-kora, haurren izenak ematera.

Hau, datorren Ikastaroko ditugun beharrak jakitearren egin nahi da eta mesedez, gerorako utzi gabe, orain egitea erregutzen dugu.

BEASAINGO IKASTOLA-ZUZENDARITZA (JUNTA)

ERAMAN - EKARRI'ra

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiak: 421369 - 427726

Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

bazkari onaren zainpargarria
eta txarraren estalgarria

LA CASA
DEL CAFE

Juan Jorondo

San Marzial 19 - Urrut. 413801
Donostia

MAI-ONA

SAGARDOA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ok

sukaldian

oiartzun

OIHARTZUNAK

Martxoaren 12an hasi eta aste osoan zehar Oartzungo elizan ez-konduentzat garizumako hitzaldiak antolatuak izan dira.

Egiaren ahoz, eta igaz gure parrokiko agintarieri «Herri Esmatzaleen» kritika zorrotz bat egin behar izan bagenien ere, aurtengoz oso pozik gelditu garena esan behar dugu.

Esaldi gutti eta motzetan gaurko gizarte husteldu eta injustiziaz betetako honetan, elizak bizi nahi baldin badu, jokatu behar duen papera garbi agertu digu Aita Bida-niak.

Eta aurrekoei ere bidea errexurratu die gizon bildur gabe honek. Bertako apaizek badadukate non ikasia, eta jendea gogoz bildu nahi badute, beren esaldiak ederto mugatuak utzi dizkiete gizon honek.

Pekatuaz jardun zitzaigun lehenengo egunean. Pekatuari neurri berri bat emanaz gure ezagutzen ez dugun edo nahi ez dugun neurketa berri bat emanaz.

Pekatuaz baterik dagoen gizarte hustel batean ez da errexeka mintzatzea, baina ausardi haundiz, ederki salatu zizkigun berak gaurko pekatuak.

Bere hitzak dira: Pekatua ez da bakartiarra, ez da nor berak egiten dituen txarkeri bakarrak. Hoiek ez dute gizona kondenatzen, hoiek ez dute gizona eta gizarte gal-tzen.

Pekatuak gizarte dimensioan ikusi behar da, adibidez, gaur egun lurraren explotazioa, kontratisten egoismoa, gizonari askatasun kentzea, Ayuntamentuetako eta hortik goragoko gainuntzeko gizonen autoridadeekin egiten duten abusoa; represioa, herri mailako zapalkuntza, jendearen espetxeratzea, espetxeratuak erabiltzen den jokatera gogorra, langilearen explotazioa eta abar.

Pekatuak gizarte mailakoa da, honek hondatzen du gizarte eta ez pekatu soilak.

Bigarren egunean bihurtuta edo konbersioaz jardun zitzaigun eta beti bere salakuntzako bide jatorretik.

Hemen ere garbi adierazi zigun, bihurtuta ez dela aspaldidanik utziak genituen zenbait ohitura elizkoi berpiztea. EZ, bihurtuta postura jator bat hartzea da. Ez elizatik at utzita genduzkan mezak entzutea, ez berriro sakramentuak hartzen hastea, ez. Hauek ere bihurtaren zati batzuk dira, baina bihurtuta garbia gaurko gizarte hondatuaren aurrean postura jator bat hartzea da, eta postura jator horren babesean jokatzeko.

Gero bi egunetan itxaropenaz aritu zitzaigun. Itxaropena zeren gan dogu gaur egun galdua?

Hemen ere salaketa asko egin behar eta egin ere bai. Managuako herriari Ego Amerika guziak eman zion dirua hamalau minututan lpar Amerikakuek Vien Namgo gudan botatzen dute.

Espainiako ia aberastasun osoa hirureunen bat familia indartsuek kontrolatzen dute.

Azkenez, ostiralean, Elizaz mintzatu zitzaigun, eta neurri dotorez, elizak gaurko gizartearen husteltzean izan duen errua garbi agertu zigun.

Bai, eliza gora begira egon da. Eliza triunfalista izan da, aberatsa edo aberatsen laguna, klerikala eta diktaduraz jantzia; eliza apaizena izan da.

Elizak bakoitzaren jabegoa defenditu du, eta aberatsen nagusigoa lagundu du, eta gaur Juan XXIII garrenak hasi eta Paulo VI garrenak jarraituaz, bide hauek denak urratu nahi dituzte.

Eliza pobrea behar dugu, eliza herrikoa, zapalduen eliza, minberatuen eliza, maitasunezko eliza, eta askotan benetan elizarekin zer ikusirik ez dutenak ejemplo garbia ematen digute.

Honeroaino Oartzungo hitzaldien berri; orain entzuleei dagozkie entzundakoa betetzea.

—oOo—

Lartaun elkarteak Otsailaren 25ean, bere urteko biltzar nagusia egin zuen.

Bertako berri aipagarrienak; terrenearen zorra ordaindu dela eta orain geurea dugula nahi duguna egiteko.

Idazkari berria Arantxa Sarasti, eta lehendakari Ordezkoa Jexux M.ª IRIBERRI eta bokal bezala Xabier MADARIAGA autatuak izan dira.

—oOo—

Hilaren 13an Aurtzaro Ikastolako zuzentzaileek beren biltzarra egin zuten.

Gogor ari zaizkigu lagun hauek lanean, urteko bazkideen ordaintzak jasotzea dela, ikastola berria egiteko lekua lortzea dela, urteko behar diren andereño eta irakasle berriak autatzea, eta guk oso garrantziko jotzen dugun lan berezi bat, hau da, estatutoak osatzea.

Ekintza hauek berak diote gehiago gabe, eta eskertu beharra dagoela uste dut talde honen langintza.

Orain lehen esan dudana bezala garrantzikoa dela derizkiot estatuto hoiek prestatu eta Biltzar Nagusi bat medio, bazkide eta guraso denei erakutsi eta denon artean erabakitzeari.

Gaur egun ikastola berrian talde eta organizazio bezala personalidade baten jabe egin dela uste dut, eta duen garrantzia ikusirik estatuto batzuen bitartez ihardun beharra daduka; berak mugatu behar dituzte zuzentzaile guraso eta bazkideen boremank, zuzentzaile eta irakasleen autatzeak, bakoitzak dituen eskabideak eta horrelako beste arazo asko.

—oOo—

Egunetik egunera, Oartzungo igandeetako dantzak nahaste handiagoak dakarzi jendearentzat, eta batez ere Oartzuarrentzat.

Uste dugu zentzuzko neurri guztiak gainezko direla. Oartzunen dantza baten beharra egongo zen agian, baina sekulan ez inguruko ganberro guztien biltzarrena. Guk diogu alegia dantza ona dela, baina gaur egun Oartzungo dantzak gazteriaren dibersioa baino, autobusen eta taberna edo ahanztako lekuko nagusien sakelak betetzeko bidea gehiago jarraitzen duela.

Bestela galdetu herriko gazteriarri la zer iritzi ematen duen.

Eta zinez dantza herriko gazteriarrentzat izango da noski, edo izan behar luke.

Agian Oartzunen bailara guztiko dantza jarri behar baldin bada hobeto izango litzake mendi zelai batean jartzea.

Herriko pelota lekuan ez dago lekurik eta egun gazteak kale erdian dihardute dantzan, kalean ezin da ibili igandez, ez oinez eta ez autoz.

Kaleko zuhaitz, eser leku eta beste atsedengarriak, jo eta apurtuak daude, hamalau urteko gazteak mozortuak ikusten ditugu eta gutti izanez esaten duguna bi igandetan aguazilak gazteekin burrukan ere ikusi ditugu.

Barriotako jaietan eta egun askotan ikusi ditugu erromeri eta dantzak, baina gaurko kaleko dantzan agintzen duen giro nabarmena ez dugu inun ikusi.

Ez ote da, bailarako ganberro denak Oartzungo plaza hartzen dutela beren harrokeria eta ganberismo ekintzak betetzeko?

Norbaitek neurriak hartu beharko dituela uste dugu.

ARKAITZ

mendexa

Etxe barriak egiteko lanean ari-ta dagoz.

Abade etxea ta sakristau etxe zarrak bota dituez. Orain, arri ta azpiko lurrak kentzen ari dira, etxe barriak egiteko.

Sakristaurentzat ukullua etxetik aparte egin dabe, ta ukullu barrian daukoz abelgorri edo ganaduak.

Etxe zarretako arri ta lurrarekin inguru auzoetarako bide zar guztiak konpontzen ari da jentea. Esaera zarrak diñoan lez, danentzak kalte danik ezer ez-tala. Bide zar orrentzako beintzat oso ondo etorri da.

Etxe barriak laister izango doguz, baiña... urik ez-ta ageri.

Beti laister ekartzeko dan ura ekartzeko lanetan ez-ta iñor asi.

Onak kezkatzen gaitu.

EZKONTZA

Epailla'ren iruan ezkondu zan

gure lagun aundi Iturrazpe base-
rriko Goikoetxea'tar Sabin, Aste-
rriko Aranzeta'tar Agurtzane'-
gaz.

Zorionak!

Txakartegi'tar Joxe

errenteria

“Ibaika” eta “Ereintza” elkar-
tekoek, gau-ikastolaren irakasle eta
arduradunek jaialdi berezi bat
prestatu dute Errenterian. Apirilak
15 an izango da, arratsaldeko 7,30-
an Iztietako Parrokan.

Jaialdi hau, bereziki, gurasoak
gogoan harturik antolatua da. Ber-
tan urtean ikasitakoaren berri ja-
so ahal izango dute, seme alabek
ere bertan parte hartuko bait dute.
Jaialdiaren muina, ipui zahar ba-
tetatik “pastural” antzeko antzer-
kia da. Ume askok antzeztua. Dan-
tzari, soinulari, eta abar ez dira
falta.

Hontaz gain, gurasoekiko harre-
manak estuagotzeko bide egokia
izango da, eta elkarriketa abera-
tsa izango da, dudarik gabe.

Besteak beste, kursoan zehar
egindako lana osa dadin, udaldian
ere irteera bat egin ohi dute hau-
rrekin Nafarroako herrialdeetan ze-

har. Hain zuzen, uda-leku egoki
bat izatearren etxe bat erosia du-
te, uda partean bertan aterpe ego-
kirik haurrek aurki dezaten.

Honek, jakina, gastuak dakar-
tzi, eta laguntza izango duten es-
perantzan dabilzkigu Ibaika eta
Ereintza. Denok aringarritzat geu-
re laguntza luzatzen badiegu, hau-
rrek uda-leku atsegin bat bere es-
ku izango dute. Merezki duen pau-
soa eta denon artean lortu beha-
rrezkoa delakoan gaude.

Asmo hau dela eta, bertan otar-
txo batzuek ipiniko dira, bakoitzak
ahal duenarekin lagun dezan.

MAHASTI

1973' gauren urteko
lehenengo zozketa

miloi bat
pezeteta

diru
aureraga-
tze
saritan

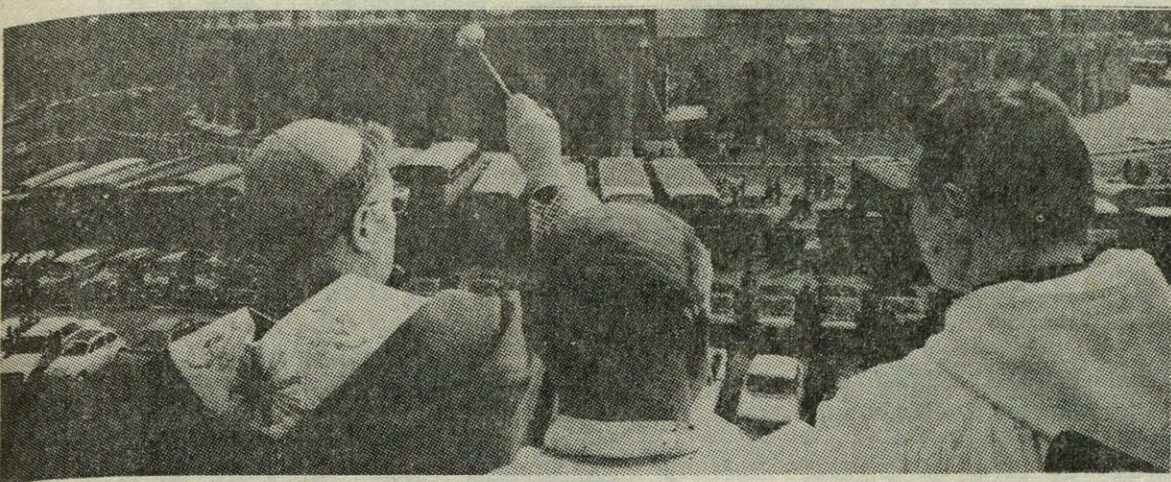
diru sartze-epea,
jorilla'ren 7'a arte

Donosti'ko
Erri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

Edozein Libretetan sartzen diran mila pezeteta berri bakoitzeko zenbaki txartela izango
dezu eta Libretan dauz-kazun 5 mila pezetakorik aña zenbaki dagozkizu gaifera.

ELIZAREN BERRI

“...utz dadila, behingoz, politiko nahiz ekonomiazko agintedunen etxeak, monumentuak, harlosak, bedekatzea...”

BERE GISAKO IRRATI-EMANALDI ESTRAINU BAT

Joan den asteazkenean, Martxoaren 28an, Ordizian, Bustuntza hauzo berrian, Probintziar Aurrezki Kutak sukursal berria ireki zuen.

Biharamonean, ostegunean alegia, ordiziar Etxeberrietak, “Radio San Sebastián”ez, bere gisako irrat-emanaldi estrainua eman zuen. Honelatu zioen gure irratilariak: “Katoliko apostolutar erromatarren artean, Ordiziako apaiz-erretore gaztea zegoen; baina, ez zen gauza izan lokal berria bedekatzeotan hisopoa ateratzeko ere; azken mementoan “Agur Maria” bat erreztatzeko ere ez; guztia txit pobre gertatu zen; bata besteari begiratu, eta kalera irten ginen”.

Bere gisako emanaldi estrainua nioen. Alderdi askotarik gero estrainu eta bitxi.

Baina, emanaldi horren hondo-hondoan nabari denaren eta gaur Elizan gero eta gehiagoan nagusitzen ari den ikuskeraren arteko aldea irakurleak berak epai dezan, Martxoaren 17ko “Vida Nueva” aldizkarian agertu zen karta baten laburpena ekarriko dut hona. Espainiar mugimendu katolikoek gotzaiei eginiko karta da. Honetan, bada puntu bat, konkretuki eta zuzen-zuzenean aipaturiko irrat-emanaldiak harrotzen duen arazoari buruz-buru doakiona. Puntu hori letranditan doa; baina, garrantzikoena, batari eta besteari darian giroa usaina da.

Hona zer dioten kartak, laburtuaz, jakina: Ez dizuegu eskatzen —dio— geure eskuz harturiko konpromiso politikoari zeurren eskuak ezatzerik, ez; baina, uste hau dugu: “gizarte zuzenbideaz eta giza eskubideak onartuak izan daitezkeen arduratzen diren” guztiei, “egite konkretuek” lagundu behar zenieketela.

Horrez gero, hona eskatzen dizueguna:

—Eliztar predikatuak haintzat har ditzala beti pertsonaren oinarritzko eskubideen defentsa eta eragina. Eta arazo nabarmenenetan, aplikazio konkretuak egin daitezela:

—Elizaren aldizkari guztiek kontuan har dezatela Kristok Elizari emaniko askapen mandatu hori; —Erligio irakaskintzan ere, kontuan har dadila

askapen alderdi hori, ikasleei bide beretik eraginaz;

—Gauza bera egin dadila heziketa bide guztietan;

—Ken daitezela irrat-emanaldi erlijioso emanaldi guztiak, ebanjeliozko predikatuaren funtsezko alderdi hori bete ezin badute;

—Hierarkiaren nahiz kristau talderen baten jokatibidea, gizarte komunikabideren batek erdizka edo itxuraldatuaz emango balu, jakitera eman dadila hori ageri-agerian;

—Elizaren ondasun materialak, askapen bide horretatik doazen mugimenduen laguntzeko izan daitezela;

—Elizaren biltokiak, gizakiak lagunarte askeak egiteko duen eskubidea indartzeko eta bultzatzeko bide gerta daitezela;

—Diozesiar aldizkari edo boletinek argitara eman ditzatela apostolutar elkargoei kasu konkretuek egin litzaketen ageriak: argitara eman, adibidez, karta hau bera eta “Justicia y Paz” batzordeak aurten eginiko dokumendua;

—Utz daitezela alde bat ideologia edo postura politiko berezien tresna gerta ohi diren elizkizunak; **UTZ DADILA BEHINGOZ, POLITIKA KUTSUOKO OSPAKIZUN EDO JAIK, ETA POLITIKO NAHIZ EKONOMIAZKO AGINTEDUNEN ETXEAK, MONUMENTUAK, HARLOSAK BEDEINKATZEA;**

—Utz ditzatela, noizpait ere, eliz-gizonen Parlamentuan, Kontsejutan, Sindikatoetan daduzkaten postuak;

—Harmadako kapeilauek utz dizaiotela nork bere militar hierarkiari, eta lot dakizkiola diozesiar arzaingoari.

Honaino katoliko militanten (JOC, FECUM, VOJ, JEC, CIX, JIC, MCE, MAS eta CEMI) karta. Galnara, esan behar da, beren eskabideak beste dokumendu handietan oinarritzen dituztela: gotzaiek “Elizaz eta Elkartea Politikoa”z emanikoan, “Asamblea Conjunta” zelakoaren konklusioetan, gotzaiek Laikoan apostoladutzaz emanikoan.

Ageri denez, beraz, aipaturiko irrat-emanaldian agertzen ez den giroa ematen digu beste karta honek. Baina, baliteke, gure Etxeberrieta, oraino giro berri horretara heldua ez izatea.

AMUNSA

Eliztar GERALAKO...

Elizaren sorrera eta lehen eboluzioari buruz egina dugun azterketatxo honetan agertu zaizkigun puntuak, hauek lirake hitz laburretan bilduta:

- Eliza ez zuen Jesus historikoak sortu. Jesus Nazaretharrak ez zuen geroarekin kezka bereizirik izan.
- Eliza ez dago inola ere Jesusek predikatu zuen Jainkoaren Erreinuarekin berdintzerik.
- Eliza, Kristo bihurtutako Jesusen sinesmenean oinarritzen da.
- Elizak bere burua, Jesus historikoaren jarraitatzat daduka hasera haseratik.
- Jesusen eliza sinestunen elkarte da.

—oOo—

Afirmazio hauek eragozpen edo buruhauste gehiegirik gabe onartuko dituzte batzuek. Argi eta garbi arkituko dituzte. Gehiago arrazoitu beharrenean premiarik ere ez dute nabaituko behar bada.

Beste batzuei galdera asko geldituko zaizkie erantzuteke. Norbait larritu ere egin daiteke. Ados ez daudenak ere izango dira ziurrenez.

Galderak aidean gelditze horrek ez gaitu inola ere harritzen. Gure azterketatxo hauek ez diete galdera guzietan erantzuten. Asmoz ere, ez doaz galdera guzietan erantzun nahiez egiñak. Galderak, bakoitzak bereak ohi ditu. Bizi duen egoerak bakoitzari galdera bere-bereak sortarazten dizkio. Bakoitzak bere ikuspegia ohi du, erlijio arazoetan guziki berdindak izaten ohiuak bagaude edo egon bagara ere.

Euskal Herrian guziki giro berdintsuan hazi eta heziak izan gara, erlijiozko bizitzari dagokionez batetik bat. Egun hogeitabost urte dituen gazteak eta haren aitona beren haurtzaroan erlijio-heziketa berdintsua jaso dutela inor gutxi jarriko luke zalantzan. Gure herrian oso berria da erlijio arazoa, herri mailan bederen. Erlijio heziketari dagokion arazoa ere gaur gaurkoak dira. Prolema honen aurrean egun gure artean nabari den ezina eta patxadarik ezak berak agertzen du lehenengoz darabilkigula esku artean.

Ohar hauek guziki zera agertu nahiez egiñak ditugu: egungo giro berriak badu bere eragina sinesmen egiztatzera. Giro berria, aldakuntza giroa, kezka giroa hor dago. Guztiak gainera. Zaharrentzat bezala gazteentzat, eskuindarrentzat bezala ezkeriarrentzat. Ongi etorria egiten diotenentzat bezala kopeta zimurtzen dutenentzat.

Eta sinesmena egiztatzera bere eragina baldin badu, ez du guttiago sinesmen hori aztertzerakoan. Sinesmen hori giza-kategorietan biltzerakoan. Teologiak nahi eta ez ditu aurrean zientzia berria, pentsamolde berriak, mundu ikuskerak berria.

Horregatik, egungo teologiak damaizkun zenbait afirmazio ulertzeko, behar beharrezko zaigu egiazkoztat jotzen dituen zenbait presuposturen jabe egitea. Gaur aipatu besterik ez ditugu eginen.

BALDINTZA NAGUSIAK

—Teologiak gaur, bere azterketan-lanerakoan garbi bereizten ditu batetik Jesus historikoa eta bestetik Jesus Kristoa, kristau sinesmenaren ardatz den Jesus berpiztua eta Jaun bihurtua. Bereizketa hau, egungo zientziak Ebanjelioak aztertze teologiari ireki dizkion bideen ondoren behar-beharrezkoa da.

Ezin uka gainera teologiarako bere ondorenak izan dituela.

—Ebanjelioak, Itun zahar eta berri guziaz, ez daitezke hitzez-hitzeko esan-nahian uler. Bere esan-nahia egiazkoan ulertu nahi baditugu (hori baldintza nagusia da guretzat gaur Jainkoaren agerpen gerta ahal ditzeten) bere kontestu historiko-literarioaren argitan jaso behar ditugu.

—Kristau erlijioa, erlijio historikoa da. Historian gertaturiko ekin-tza batean oinarritua, historian zehar argitua, eta historikoki bakarrik bizi daitezkeana. Kristau sinesmena, sinesmen bada ere, gizon konkretu-historikoak Kristogan duen sinesmena da. Eta gure sinesmena historikoa da, historiko izateak dakartzien ondoren guzietan. Hau hola ezean, Eliza katolikoaren Egia nagusi bezala arkitzen dugun Tradizioak ez luke ezerean sentidurik.

ELIZAREN GARRANTZIA

Lehenengo artikuluan esaten genuen, zozokeria bat dela sinesmen mailatik landa Elizaz kezkatzea edo eta Eliza aztertzen jardutea.

Sinesmen mailan badu Elizak bere garrantzia. Nahi ta ezko da hain zuzen. Beharrezkotan hori honetan datza nagusiki: Kristau sinesmena, kristau izatea, Itun berriaren rebelazioan oinarritzen da. Rebelazio hori Jesusen jaiotzarekin hasten da, eta bere bizitza, erakutsi, eta heriotzaren berri eman ondoren, berpiztearen sinesmenarekin, eta berpiztearekiko eliztarren erantzunarekin osatzen.

Bata bezala dira besteak beharrezko. Batak bestea gabe ez du sentidurik. Lehen sinestunen sinesmen ez balute, ez legoke rebelaziorik. Lehen sinestunen sinesmena rebelazio zaigu. Haien ondorengo izanaz bakarrik gintezke gu kristau.

Lehen kristauen sinesmen hura, lehen kristauak Jesusen Pertsonari eta erakutsiei eman zien erantzuna, historikoa da. Urteak zehar osatua. Berpiztea Jainkoaren baieztapen eta ekin-tza zelaren sinesmenean oinarriturik, galderak sortu ala, giroak eskatu ala eta haren eraginarenpean osatua, egiztatua, idazkietan emana.

Eliza tradizio eta sinesmen honen gordairu eta batez ere osatzaile da. Gordairu eta osatzaile bere irakatsietan, eta batez ere bere bizitzan.

Elizak, horrela ulertu ezean, ez du zentzurik. Sinesmenak ere egia zerrenda huts bezala harturik, sentidurik ez duen bezala. Guziz uler gaitz gertatzen da gainera. Ganbarako zoko batean bazterturik utz daitezkeen kutxa zaharra.

Jexux Mari Mujika

zure etxea USURBILEN

sarrera
50.000 pezetan

ordainketarako erreztasun osoz

- ATXEGA-ALDE
- Gipuzkoan urigintza egokienean
- Lareun etxe bizitza berriak
- Orain duzu etxe bizitza egokiarena aukeratzeko garaia.
- Bai astelen eta ostiraletan arratsaldeko 4-6,30 an, Etxebeste Kalean, 5-2.º
- Ikus maketak aurrezki kutxa probintzialaren etxean Donostiako ofizinetan ere edozein egunetan bear duzun argitasun edo informaziorik jaso zenezake.

CSC CONSTRUCTORA SOCIAL GUIPUZCOANA
AUZO-EGINTZA

Prim Kalean, 14-2 garrenean
Urrutizkiña 426906-429942
DONOSTIA

C. A. P. n.º 106.527/3

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Goresias

SIBAR
Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraui
Urtizar
Siglo XX

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etrekojaunok!

Zuen enmasteentzako esku-erakutsirik onnea. Zuen sukalerako apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prejitzeak aukerakoa

SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y juego Cubierto «RADAR»

LANTEGIA-INDUSTRIAS RADAR

ESKORIATZA (Gipuzkoa)

TEKNIKAREN HISTORIA

III Euskal Antropologi Astea Bilbon

Adrian Celaya Irakaslearekin Hizketan

Bilbon Apirilaren lehen astean, 2tik 7.AN

ospatzen da Caro Barojaren zuzendaritzapeara hain zuzen, III. Euskal Antropologi astea aste honen eragile eta antolatzaile sutsuenen. Z.A.ko irakurleentzat interesgarri delakoan, rri buruz zenbait xehetasun jakiteko asmotako batengana joan gara kultur ekintza ho-Beraz, Deustuko Unibertsitatean duen langez. Gizon hau Adrian Celaya irakaslea dugu. lara hurbildu gatzazkio eta solasaldi horrenberri jasotzen dugu lerro hauetan.

Elkarrizketa hau antropologi aste hori hasi baino apur bat lehenago izan genduen, baina irakurleak, ziur aski, amaitzen denean jasoko du. Honela izaten dira gure gauzak. Hala ere, bere garrantzia badutela uste dugu Celaya irakaslearen hitzek.

—Nola sortu zitzaizuen antropologi aste hau eratzeko asmoa?

—Aste honen gaia Julio Caro Baroja jaunak eman zigun. Donostiara joan ginen batean berarekin hitzegiteko asmotan, III.garren aste hau zela-ta, eta ia ia uste gabea, Caro Barojak, guztiz pentsatuta balu bezala, teknikaren historiari buruzko aste bat oso interesgarri izango litzakeela esan zuen. Oso gutxi landua dugun historia bat delako. Baina, jakina, hemen datza aste honen eragozpenik haundienetako bat: espezialistarik ez dugula. Gure asmoak mugatu egin behar izan ditugu honegatik, eta, oraingoz, esku artean ditugun gaiekin egingo dugu lan. Ea horrela lan sakonago eta osoagoak egiten diren gerora.

—Zein gai erabili dira beste urteetan?

—Era guztitako gaiak erabili izan ditugu beste bi urteetan. Aurten bakarrik bururatu zaigu gai soil bati lotzea eta, ahal den neurrian, agortzea. Jakina, ez da berehalakoan agortzen honelako gai bat.

Lehenengo urtea muestreo antzeko zerbait izan zela esan daiteke. Era guztitako gaiak aztertu ziren: hizkuntza, zuzenbidea, filosofia, Cromagnon-go gizona, eta abar...

Bigarrenean gehiago zentratu ginen: hiru mahai borobil egin genituen: bata hizkuntzari eskeina, beste romanizazioari eta hirugarrena gure zuzenbideari.

Aurtengoan, berriz, teknikari lotuko gatzazkio soil soilik. Era askotako teknika da, baina, dena dela, teknika da, eta horregatik beste gauza asko dira ezin sar daitezkeenak.

—Zein da aste hauen helburua?

—Helburua argi dago. Gure Herrian kultur hutsunerik ez bagendu ere, guztiz beharrezko litzake, eta beti egoki, holako kultur ekintzak sortzea, azken batean gure Herriko kulturaren azterketa eta inbestigazioa bait da. Baina, bai bait dakigu euskal bizitzaren alderdi asko daudela oraindik estudiantzeko, hau izan zen gure helburua: euskal kulturaren alderdi eta sail guztiak aztertea.

—Zer da zuentzat euskal antropologia?

—Denok egiten diguzue beti galdera berdina. Lehenengo asteari Academia de Ciencias Médicas delako elkartearen babespean egin zelako jarri zitzaion «antropologia» izena, beste izenen batekin bildur ez zitezen. Bestalde, gaur egun «antropologia» hitzak esanahi zabala du. Kultur antropologia bezala hartzen dugu eta deitua horren barruan sartu ditugu euskal kulturaren sail guztiak. Zuzen ala oker jotzen dugun ez dakit. Baina oraingoz behintzat ondoren ona eman du.

—Joan den urtekoan euskararen batasunari buruzko mahai borobil bat izan zen eta jende ugari etorri zen. Aurten ez duzue euskaraz ezer jarri. Nola interpreta daiteke hori? Ba ahal du zereginik euskarak antropologi aste horren barruan?

—Euskaraz ezer ez dugula jarri arinegi esana da goela uste dut. Izan ere, lexikografiaz egingo den mahai borobilean esate baterako, bat baino gehiago mintzatuko dela euskaraz espero dut.

Egia da, bestalde, beste gaiak ez direla euskaraz izango. Aurtengo gaia ez da euskara. Baina euskarari buruz eglazko kezka dugula frogatzeko, aurtengo aste honetan ere hizkuntzari dagokion gai bat ez

dugu baztertu nahi izan eta hor duzu lexikografiari buruzko mahai borobila.

Ziur asko, hurrengo asteetan leku zabalagoa egin beharko zaio. Hizkuntzaren estudioa guztiz oinarritzkoa, guztiz garrantzitsua da, nik uste. Zerbaitek bereizten bagaitu beste inguruko herrietatik, zerbait hori hizkuntza da, batez ere. Beraz, nik uste, hizkuntzaren azterketa behar beharrezkoa dugu. Bizkaiko eta Euskal Herriko historiaren berezitasuna ulertzeko biderik oinarritzkoena hizkuntza ezagutzea da. Castillarena ez den hizkuntza bat dugu eta honek mentalidade bat markatzen digu. Hemendik abiatu behar da.

—Antropologi aste hau Deustuko Unibertsitatean ospatzen da. Unibertsitatea ahal da antolatzaile? Zer ikusirik ba ahal du aste honek Unibertsitateko Departamenduren batekin, euskal Departamenduren batekin hain zuzen?

—Deustuko Unibertsitateak izena eta babesia, eta bedeinkazioa ere bai, ematen dionez gero, bera dela antolatzaile esan beharra dago. Egia esan, lehenengo astea Unibertsitatekan kanpora egin zen, eta nahigabe bat baino gehiago ekarri zigun honek. Bilboko bi unibertsitatei eta bertako korporazioei eskeini zitzairen honen antolaketa. Guretzat formularik egokiena Unibertsitate ofizialaren eta Deustukoaren arteko lan-kidetasuna zen. Baina, hau ere esan behar da, Unibertsitate ofizialak ezezkia eman zigun, Letretako Fakultaterik ez zuelako aitzakiaz.

Besteare erantzunaz, ez dago inongo departamenturen menpean, holako departamenturik ez dagoelako, hain zuzen. Denok dakigu hori zertan den. Dagoena zera da: batzorde antolatzaile bat Unibertsitatearen babespean. Batzorde horretan Unibertsitateko zenbait irakasle dago, eta kanpoko zenbait ere bai, noski.

—Zein eginkizun dute edo izan dezakete Euskal Herriko unibertsitateak aste honetan?

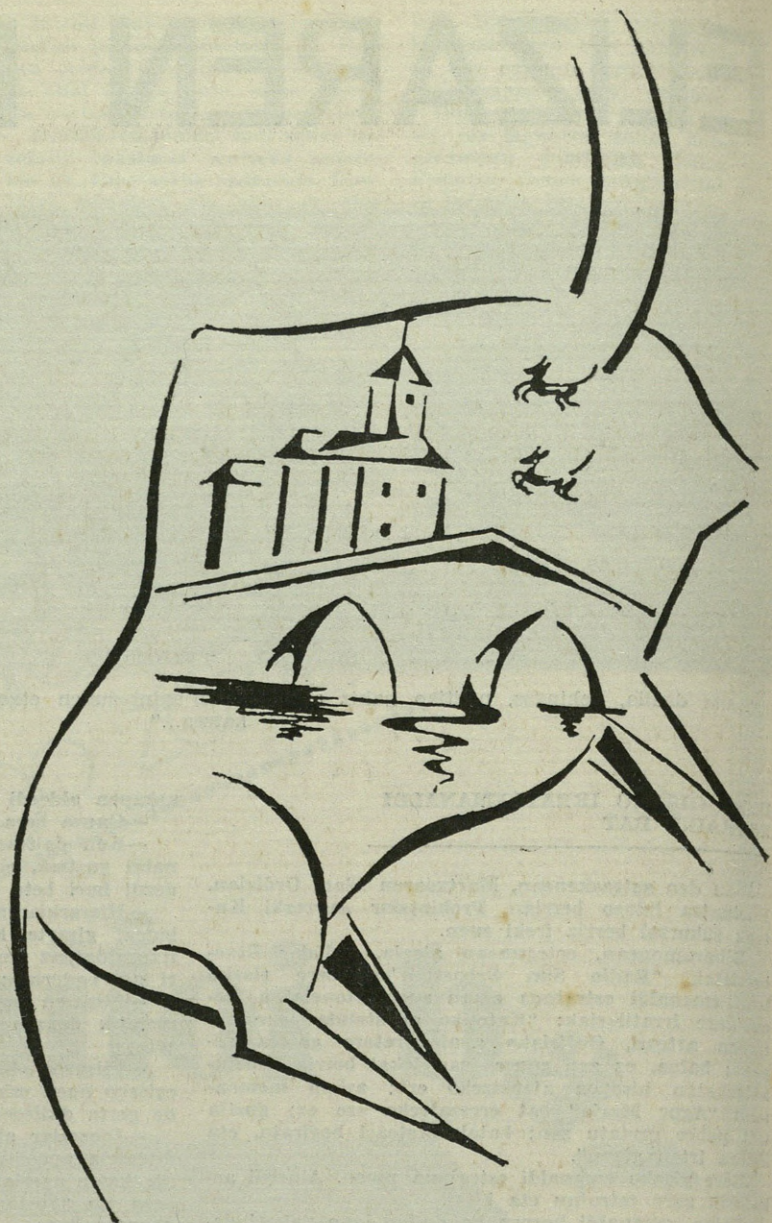
—Gure ustez, aste honek arkitu behar duena ez da jendetza haundiak erakartzea. Beti da pozgarri publikoaren bera, baina guk nahi gendukeena zera da: unibertsitarien artean interesa izatea eta berauen artean inbestigatzeko gogoia sortaraztea, gure Herriko arazoak aztertzeko gogoia. Eta biderik egokiena, nik uste, Euskal Ikasketa Elkarte edo Sociedad de Estudios Vascos zelakoaren antzeko zerbait berpiztea litzake. Baina hori gaurkoz ezina denez gero, eta Unibertsitateak ofizialki egiten ez dituen bitartean, ekintza sakabanatuak izango dira, ekintza bakanak. Hala ere, Unibertsitatean babestua egotea oso ongari, oso positiboa da. Era horretan, unibertsitariak errazago animatuko dira.

—Ondorioei begiratu, ze alderdi on eta ze huts izan dituzue?

—Jendeak oso begi onez ikusi izan gaitu beti. Ugari etorri izan da beti hitzaldi eta mahai borobiletara. Jendea konturatzen dela uste dut gure asmoak jatorrak direla eta euskal kulturaren onerako baizik ez garela ari lanean, euskal kulturak kezkatzen gaituela bakar bakarrik.

Hutsak ere ugari izan direla aitortu beharra dago. Gure akats guzien iturburua dadukagun organizazio sinplea dela esango nuke.

Frutuak aztertzen baditugu, oso lan on eta sakonaren ondoan —esate baterako romanizazioari buruz

egin zen mahai borobila azken astean, oso kontuan hartzekoa da batez ere gai horretan sakondu nahi duen edonorentzat— beste batzu eskasak izan dira. Baina, gauza, bere horretan hartuz gero, ez dut uste gaizki dagoenik.

—Adieraziko ahal zenidake aurtengo aste honi jarri diozuen gaiaren interes berezia?

—Giza bizitzaren eboluzioa teknikari lotuta dator. Eta gure Herria, gainera, teknikoen lurralde izan da: era guztitako teknikak izan ditugu hemen. Zoritxarrez ez ditugu behar bezala ezagutzen. Euskaldunok harmagile izan gara, olagizon, nekazaritza tresnak egin ditugu, arkitektuak, harginak eta abar izan ditugu. Baina historia, nonbait, irakasleek bakarrik egiten dutelako edo, ez dira dokumentuetan besterik fijatu. Baina, egiaz, bada beste zerbait ere historia aztertu nahi bada: teknika. Peninsula osoan gure teknikoek eragin handia izan dute historian zehar. Esate baterako, Gonzalez Echegaray irakasleak aztertzen duenez, Bilboko paper fabrikak onenetakoak izan ziren, eta XVIII. mendean, esate baterako, Bretaina Haundiraino exportatzen ziren hemengo paper margotuak. Horregatik, teknikaren historia honek ikaragarritzko balioa du guretzat, teknika zerbait hotza dela uste badugu ere. Ez da horrela.

—Aste honetan azalduko diren gaiak argitaratzeko asmorik ba ahal duzue?

Jakina. Publikatzen ez bada, hemen egiten den guztiak gauza gutxitarako balio du. Bigarren asteko liburua ez da oraindik atera. Datorren hilerako egongo dela uste dugu. Baina hurrengorako ikasi dugu. Orduan berrogei lagunek baino gehiagok hartu zuten parte. Guztien lanak zuzentzeak, gauza nahi baino gehiago atzeratu digu. Baina aste honetakoak lehenago atera ahal izango ditugu.

—Asmorik ba ahal duzue etorkizunari begira?

—Dagokion amaiera eman dizaiogun lehenbizi aste honi eta gero gerokoak. Gero pentsatuko dugu.

—oOo—

Benetan ezin gehiago luza Celaya irakaslearekin izandako elkarrizketa hau. Holako ekintzak ugariago behar genituzke gure Herri honetan. Oraindainokoak akats haundiak izango dituzte, dudarik gabe, baina eginaz eta ekinaz hobetzen dira gauzak.

PATXI GOENAGA